

Aleksandro
Stulginskio
Universitetas

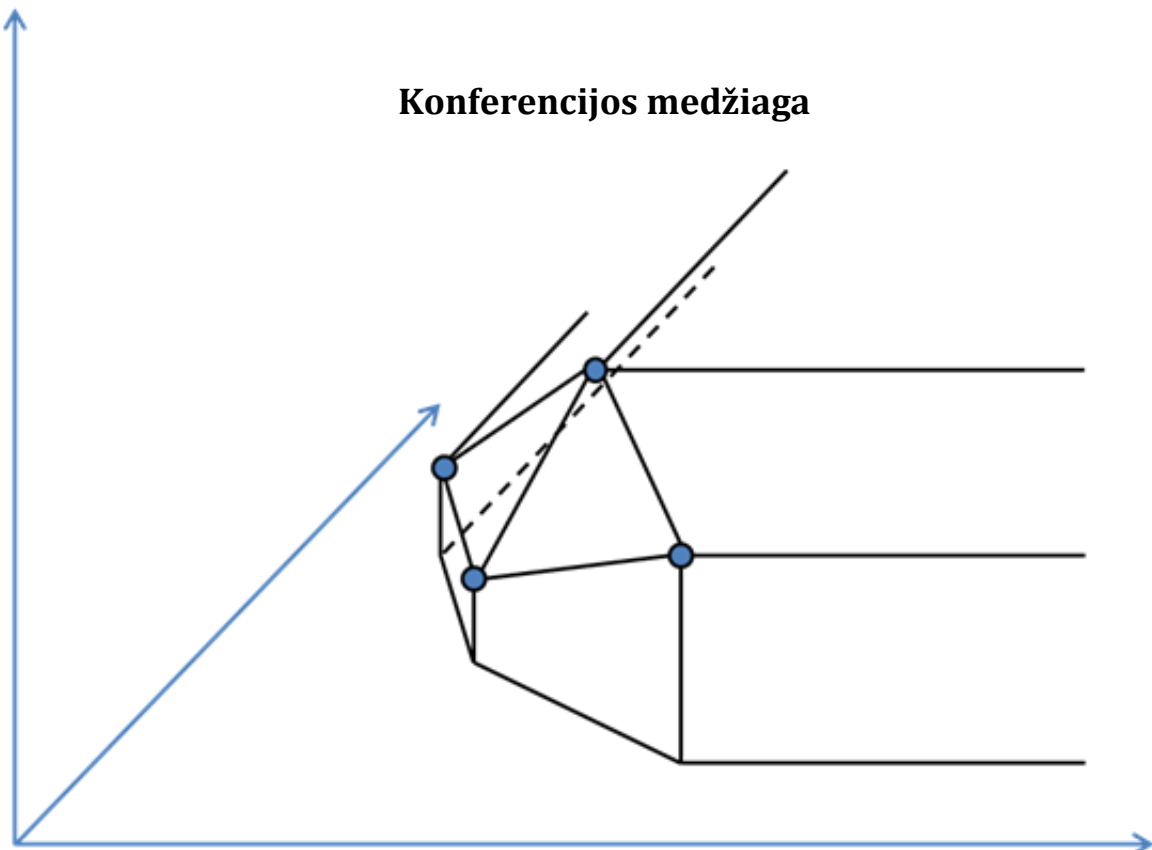
KLAIPĖDOS
UNIVERSITETAS

Second International Scientific-Practical Conference
ECONOMICS AND MANAGEMENT
SCIENCE & STUDIES – INNOVATIVE SOLUTIONS
June 26–27, 2015

Book of Abstracts

Antroji tarptautinė mokslinė-praktinė konferencija
EKONOMIKOS IR VADYBOS MOKSLO BEI STUDIJŲ
INOVATYVŪS SPRENDIMAI
2015 m. birželio 26–27 d.

Konferencijos medžiaga

Contents

Scientific Committee.....	4
Organising Committee	4
Reviewers.....	5
Schedule.....	6
Conference Proceedings.....	7
Abstracts of Full Papers	43
Author Index	52

Scientific Committee

Chairman

Prof. A. Gargasas Aleksandras Stulginskis University, Lithuania

Members

Prof. A. Baležentis Mykolas Romeris University, Lithuania
Dr. T. Baležentis Lithuanian Institute of Agrarian Economics
Prof. J. L. Hougaard University of Copenhagen, Denmark
Dr. V. Kafidov Kaliningrad State Technical University, Russia
Prof. A. J. Kożuch Military Academy of Land Forces in Wrocław, Poland
Prof. B. Kożuch Jagiellonian University in Kraków, Poland
Dr. I. Kriščiukaitienė Lithuanian Institute of Agrarian Economics
Prof. E. Kuchko Belarusian State University, Belarus
Prof. I. Levickaja Belarusian State University, Belarus
T. X. Li Nanjing Agricultural University, China
Dr. R. Melnikienė Lithuanian Institute of Agrarian Economics
Prof. A. Miceikienė Aleksandras Stulginskis University, Lithuania
Dr. G. Radzevičius European Regional Policy Institute, Lithuania
Prof. L. Palekhova Higher Educational Institution “National Mining University”, Ukraine
Prof. J. Ramanauskas Klaipėda University, Lithuania
Prof. R. Stašys Klaipėda University, Lithuania
Prof. V. Strikis Latvia University of Agriculture
Prof. L. Šimanskienė Klaipėda University, Lithuania
Dr. J. Žukovskis Aleksandras Stulginskis University, Lithuania

Organising Committee

Chairman

A. Gargasas Aleksandras Stulginskis University, Lithuania

Members

A. Astromskienė Aleksandras Stulginskis University, Lithuania
T. Baležentis Lithuanian Institute of Agrarian Economics
A. Giedraitis Klaipėda University, Lithuania
I. Mūgienė Aleksandras Stulginskis University, Lithuania
V. Namiotko Lithuanian Institute of Agrarian Economics
V. Pilipavičius Aleksandras Stulginskis University, Lithuania
J. Ramanauskas Klaipėda University, Lithuania
R. Stašys Klaipėda University, Lithuania
V. J. Žilinskas Klaipėda University, Lithuania
J. Žukovskis Aleksandras Stulginskis University, Lithuania

Reviewers

ATKOČIŪNIENĖ Vilma, Aleksandras Stulginskis University
BALEŽENTIS Tomas, Lithuanian Institute of Agrarian Economics
ČIARNIENĖ Ramunė, Kaunas University of Technology
DAINEKO Liudmila, Ukrainian Institute for Economics and Forecasting
GAPŠYS Albertas, Lithuanian Institute of Agrarian Economics
GARGASAS Audrius, Aleksandras Stulginskis University
GIEDRAITIS Algimantas, Klaipėda University
JUŠČIUS Vytautas, Klaipėda University
KRIŠČIUKAITIENĖ Irena, Lithuanian Institute of Agrarian Economics
KULIEŠIS Gediminas, Lithuanian Institute of Agrarian Economics
PAPLUGA Dina, Latvia University of Agriculture
RAMANAUSKIENĖ Jadvyga, Aleksandras Stulginskis University
RAMANAUSKAS Julius, Klaipėda University
RUKUIŽIENĖ Rasa, Aleksandras Stulginskis University
SAJIENĖ Laima, Vytautas Magnus University
SAUGĖNIENĖ Nijolė, College of Social sciences
STAŠYS Rimantas, Klaipėda University
STRIKIS Voldemars, Latvia University of Agriculture
TAMULIENĖ Vilma, Aleksandras Stulginskis University
VAZNONIENĖ Gintarė, Aleksandras Stulginskis University
VINCIŪNIENĖ Valerija, Aleksandras Stulginskis University
VALKAUSKAS Romualdas, Vilnius University
VVEINHARDT Jolita, Vytautas Magnus University
ZINOVCHUK Natalia, Zhytomyr National Agroecological University
ŽUKOVSKIS Jan, Aleksandras Stulginskis University
ŽUKAUSKAS Pranas, Vytautas Magnus University

Schedule

June 26	
10 ⁰⁰ –10 ³⁰	Registration
10 ³⁰ –10 ⁴⁰	Opening and Welcome Address
10 ⁴⁰ –11 ³⁰	Plenary Session
11 ³⁰ –13 ⁰⁰	Tour to the campus of ASU
13 ⁰⁰	Departure to rural tourism farm “Kirkšnovė”
14 ³⁰	Lunch
16 ⁰⁰ –18 ⁰⁰	Workshops and Poster Presentations
20 ⁰⁰	Dinner

June 27	
9 ⁰⁰ –9 ³⁰	Breakfast
9 ³⁰ –10 ³⁰	Workshops and Poster Presentations
10 ³⁰	Departure to Klaipėda
18 ⁰⁰	Departure to Kaunas
21 ⁰⁰	Conference Closes

PART I

Conference Proceedings

PASITIKĖJIMO LYGIO DIMENSIJOS POLICIJOS ORGANIZACIJOJE

DIMENSIONS OF TRUST LEVEL IN POLICE ORGANIZATION

R. Adamonienė

Mykolo Romerio universitetas

Pasitikėjimas organizacija, sėkmingas darbuotojų ir organizacijos tikslų siekimas priklauso nuo veiksmų, padedančių konkuruoti rinkoje. Tai gali būti vertinama įvairiuose lygmenyse: individo/asmenybės, organizacijos/darbuotojo ir visuomenės/piliečio. Pasitikėjimo demonstravimas organizacijoje didžiaja dalimi lemia principingos veiklos efektyvumą, darbuotojų pasitenkinimą darbu, rezultatų siekimą ir kitus privalumus. Tuo pačiu organizacijose egzistuoja informacijos, idėjų ir intelekto poreikis, kai balansuojamas technologijų ir aukšto pasitikėjimo kūrimo ryšys. Todėl darbuotojams tampa vis didesnis abipusio supratimo, pasitikėjimo, tikslingai nukreiptos veiklos poreikis, siekiant asmeninių ir organizacijos tikslų suderinamumo.

Tyrimo problema – statutinėse organizacijose pasitikėjimas įgauna vis svarbesnes pozicijas, suvokiamas ne tik koncepciniame lygmenyje, bet kaip vertybių įtvirtinimas, todėl tyrime analizuojama problema, kaip policijos organizacijos pareigūnai vertina ir demonstruoja pasitikėjimo dimensijas organizacijoje.

Tyrimo tikslas – atlikus organizacinio pasitikėjimo analizę policijos organizacijose, nustatyti pasitikėjimo lygį lemiančių dimensijų ypatumus.

Tyrimo metodika. Atlikta Kauno apskrities policijos organizacijų pareigūnų apklausa, kurios metu tirtos keturios pagrindinės pasitikėjimo lygio nustatymo dimensijos: pasitikėjimo demonstravimas, principinga veikla, rezultatų siekimas ir susirūpinimo demonstravimas.

Rezultatai. Pasitikėjimas organizacijoje aprėpia pasitikėjimą, kurį kuria lyderiai įvairiose struktūrose (viešajame, privačiame sektoriuje, ne pelno organizacijose, vyriausybiniuose institucijose, statutinėse tarnybose ir t.t.), mažesniuose ir didesniuose padaliniuose, remiantis suderinamumo principu, išvengiant įvairių rūšių nuostolių, kylančių dėl mažesnio ar didesnio pasitikėjimo lygio bei kurti aukštą pasitikėjimo lygį.

Tyrimo analizuoti ir vertinti pagrindiniai pasitikėjimo organizacijoje kūrimo imperatyvai: pasitikėjimo demonstravimas, rezultatų pasiekimas, integralus elgesys (principinga veikla) ir susirūpinimo žmonėmis demonstravimas. O pasitikėjimo palaikymui reikia stipriai išreikšto kiekvieno iš imperatyvų, puikaus lyderiavimo ir organizacijos, sukurtos palaikyti pasitikėjimą. Taigi, šiomis pasitikėjimo dimensijomis galima išreikšti ir apibūdinti bendrą pasitikėjimą organizacija. Pirmasis – pasitikėjimo demonstravimas – susijęs su darbuotojų požiūriu ir supratimu apie pasitikėjimą organizacijoje, su lūkesčių pateisinimu ir galimybėmis vėl susigrąžinti. Rezultatų siekimas – kai geriausių ketinimų neužtenka. Šiuo atveju lyderiai privalo sukurti į rezultatus orientuotą organizaciją, kurioje: nustatyti aiškūs, ambicingi ir pasiekiami tikslai; galima tikėtis puikaus iniciatyvų įgyvendinimo; užtikrinti pasekmes sėkmės ir nesėkmės atveju; pabrėžti organizacijos principus. Integrali, principinga veikla – kai darbuotojų veiksmai turi atitikti jų išsakytus įsitikinimus. Norint kurti organizacinį integralumą, visų pirma, tenka aiškiai apibrėžti aiškų tikslą, įteisinti atvirą grįžtamąjį ryšį, veikti atvirai ir skaidriai bei laikytis savo įsipareigojimų. Susirūpinimo demonstravimas – kai turime pasitikėti tais, kurie nuoširdžiai mumis rūpinasi, parodyti, jog mes suprantame ir reaguojame į kitų poreikius. Svarbiausia – nuoširdžiai demonstruoti susirūpinimą: plėtojant organizaciją kaip vieningą ir turinčią aišką viziją, rodant pasitikėjimą kitų sugebėjimais, įtvirtinti bendravimą, įvertinti ir pripažinti kiekvieno indėlį.

Išvada. Atlikto tyrimo rezultatai parodė, kad policijos organizacijoje bendras darbuotojų pasitikėjimas organizacija nėra aukštas, daugiau tarpusavio konkurencijos, mažiau atvirumo, žemesni vertinimai susiję su rezultatų siekimu, kurie yra gana arti žemo lygio ribos, dimensija. Tuo tarpu aukštesnis pasitikėjimo lygis vertinamas susirūpinimo demonstravimo dimensija.

VERSLO MODELIŲ TAIKYMO VETERINARINĖJE PRAKTIKOJE YPATUMAI

PECULIARITIES OF APPLICATION OF BUSINESS MODELS IN VETERINARY PRACTICE

A. Astromskienė¹, L. Ašmenskaitė²

¹ *Aleksandro Stulginskio universitetas*

² *Lietuvos sveikatos mokslų universitetas*

Konkurencija, sparčiai kintanti verslo aplinka reikalauja iš veterinarijos paslaugų teikėjų gebėjimų greitai ir efektyviai prisitaikyti prie kintančių verslo sąlygų ir aplinkos. Lietuvos veterinarinių paslaugų rinkoje dominuoja labai mažos (iki 4 darbuotojų) įmonės, kurios sudaro apie 76 proc. visų veikiančių veterinarinių paslaugų įmonių. Pokyčius veterinarinių paslaugų rinkoje iššaukia ir sustiprėjęs dėmesys gyvūnų gerovės užtikrinimui, smulkiųjų gyvūnų / augintinių skaičiaus didėjimas bei ūkių gyvūnų skaičiaus mažėjimas. Žinant, kad prieš 20 ir daugiau metų veterinarijos studijos buvo orientuotos į ūkių gyvūnų sveikatos priežiūrą, smulkiųjų gyvūnų aptarnavimas vyresnio amžiaus veterinarijos gydytojams yra nauja veikla, reikalaujanti papildomų žinių, priemonių ir patirties. Tai reiškia, kad ankstesnis veterinarinės veiklos modelis jau netinka. Naujų verslo modelių paieška būtina ne tik siekiant plėtoti veterinarijos paslaugų verslą, bet taip pat prisitaikant prie besikeičiančių veterinarinių paslaugų pirkėjų elgsenų, jų prioritetų.

Straipsnio tikslas – išanalizavus teorinius verslo modelius, atskleisti verslo modelių taikymo veterinarijos paslaugų versle ypatumus.

Veterinarinė veikla paslaugų sektoriuje turi išskirtinį bruožą – skirtingų lygių ir vaidmenų dalyvius paslaugos kūrimo procese. Veterinarijos paslaugos teikiamos gyvūnams, o klientas – gyvūno laikytojas, savininkas – yra paslaugos pirkėjas. Be to, šios paslaugos reikalauja aukšto kliento dalyvavimo lygio, kai klientas (paslaugos pirkėjas, gyvūno savininkas) ir paslaugos teikėjas (veterinarinė praktika užsiimantis asmuo) bendrai dalijasi kokybiškai paslaugai kurti reikalinga informacija, žiniomis, pastangomis.

Verslo modelių taikymas veterinarinėje veikloje moksliniame kontekste nėra plačiai nagrinėtas. Atlikus mokslinės literatūros analizę, neaptikta verslo modelių, kurie būtų įvardinti kaip vienareikšmiškai tinkami veterinarinei veiklai. Dažniausiai verslo modeliuose, orientuotuose į paslaugų teikimą, aptariami procesai, vertės pasiūlymo kūrimas, tačiau nėra nagrinėjamas grįžtamasis ryšys iš klientų (Uvarina, 2013), kas yra neatskiriama veterinarinės paslaugos dalis veterinarinėje veikloje: gyvūno laikytojas yra tarsi tarpininkas tarp veterinarinės paslaugos teikėjo ir jos gavėjo (vartotojo). Viena iš specifinių verslinių veiklų – veterinarinė veikla.

Siekiant atskleisti verslo modelių taikymo veterinarinių paslaugų versle tendencijas, pasirinktas Business model canvas modelis, kurio struktūrą sudaro tiek vidinės aplinkos elementai, tiek išorinės aplinkos elementai susieti loginiais ryšiais: vartotojo segmentas, vertės pasiūlymas, pateikimo kanalai, vartotojų santykiai, esminės veiklos, esminiai išteklių, esminės partnerystės, išlaidų struktūra, pajamų šaltiniai. Business model canvas, modelis leidžia analizuoti atskiras veterinarinės paslaugos teikimo proceso struktūrines dalis, atskleidžia išskirtinio dėmesio ir veterinarinių paslaugų vertės klientams ir vartotojams kūrimo ypatumus, išskiriant gyvūnų savininkų ir aptarnaujamų gyvūnų vaidmenį bei vietą veterinarinės paslaugos teikimo tobulinimo procese.

Atlikus Business model canvas modelio 9 blokų struktūros elementų analizę, nustatyta, kad siekiant kurti veterinarinės veiklos plėtros strategijas, parinkti veterinarinė praktika užsiimančių įmonių struktūras bei apibrėžti veterinarinės praktikos tobulintinas veiklas atskiri Business model canvas išskleidimo metodika leidžia rasti veterinarinės veiklos vidinius trikdžius, parinkti ir įvertinti veterinarinių paslaugų teikimo proceso tobulinimo alternatyvas.

THE TRENDS IN EFFICIENCY OF LITHUANIAN DAIRY FARMS: A SEMIPARAMETRIC APPROACH

LIETUVOS PIENININKYSTĖS ŪKIŲ EFEKTYVUMO TENDENCIJOS: SEMIPARAMETRINIS POŽIŪRIS

T. Baležentis¹, T. X. Li², A. Baležentis³

¹ *Lithuanian Institute of Agrarian Economics*

² *Nanjing Agricultural University*

³ *Mykolas Romeris University*

Efficiency analysis is facilitated by the means of frontier techniques. These can be grouped into parametric and nonparametric ones. The key difference between these two broad categories is that the former ones require imposition of a specific functional form upon a representation of the underlying technology (e.g., production function, cost function, profit function), whereas the latter ones do not require suchlike assumptions. The analysis proceeds by considering the gaps among observations (production plans) and the production frontier estimated by either of the frontier methods. Given different frontier techniques might render different representations of the technology, different patterns of efficiency scores might be revealed. Therefore, it is important to apply different techniques to analyse the dynamics in efficiency and productivity.

This study therefore aims at analysing the trends in efficiency of Lithuanian dairy farms. The semiparametric approach of Y. Fan et al. (1996) is applied for the analysis. Specifically, the research relies on Farm Accountancy Data Network (FADN) and covers family farms. The period of 2004–2011 is considered. In order to identify the underlying trends in dairy farming, we focus on such features as technical efficiency, partial elasticities, and elasticity of scale.

The FADN data cover the period of 2004–2011. Note that the farm classification has changed in the meantime. Therefore, for dairy farms we look at farming type 41 under regulation of 2003 for the period of 2004–2009 and farming type 45 under regulation of 2008 for 2010 and onwards. The four inputs and one output were considered to model the technology. Output is total agricultural output. Labour input is measured in annual work units (AWU). Utilised agricultural area in ha is treated as land input. Intermediate consumption includes specific costs and overheads. Finally, asset value less the value of land is used as a capital input.

The semiparametric approach yielded rather high efficiencies. Specifically, the average technical efficiency of 89% was observed. This implies that output could have been increased by some 11% on average. A decline in technical efficiency during 2004–2011 is present for both point estimates and associated bounds of the confidence interval.

The average value of scale elasticity was 1.05, and kernel density suggested that most of the observations were concentrated in the region of increasing returns to scale. This implies that most of the farms could still increase their scale of operation.

The obtained results were confirmed by a parametric random coefficients model. Further research should focus on a constrained estimation of the semiparametric production frontier in order to ensure regularity conditions. In addition, panel settings can be exploited to account for farm heterogeneity. Contextual variables might be included in the analysis to identify the main factors of inefficiency.

MATEMATINIŲ METODŲ NAUDOJIMAS AGRARINĖS APLINKOSAUGOS PRIEMONIŲ POVEIKIO VERTINIMUI

APPLICATION OF MATHEMATICAL METHODS FOR ASSESSMENT OF THE IMPACT OF AGRI-ENVIRONMENTAL MEASURES

A. Galnaitytė

Lietuvos agrarinės ekonomikos institutas

Lietuvoje kaip ir visoje Europos Sąjungoje (ES) bei daugelyje kitų pasaulio valstybių siekiama, kad žemės ūkio produkcija būtų gaminama tvariai, derinant ekonomines ir ekologines funkcijas. Šiuo tikslu ES yra taikomos agrarinės aplinkosaugos priemonės, pagal kurias už savanoriškai prisiimtus įgyvendinti aplinkosaugos išsipareigojimus, ūkininkams yra mokamos kompensacinės išmokos. Šių priemonių įgyvendinimas daro poveikį žemės ūkio veiklos rezultatams. Siekiant įvertinti šio poveikio pobūdį ir mastą, reikalingi išsamūs tyrimai. Tiriant agrarinės aplinkosaugos priemonių poveikį, kuris yra gana naujas reiškinys, susiduriama su istorinių duomenų trūkumo problema, o tai nulemia tyrimo metodų naudojimo ribotumą. Šiuo tyrimu siekiama prisidėti prie agrarinės aplinkosaugos poveikio vertinimui naudojamų metodų, nesant išsamių faktinių praeities duomenų, paieškos **problemos** sprendimo.

Tyrimo tikslas – atlikus Lietuvos ir užsienio autorių mokslinės literatūros analizę, įvertinti matematinių metodų naudojimo galimybes agrarinės aplinkosaugos priemonių poveikio vertinimui.

Tyrimo metodika. Siekiant įvertinti matematinių metodų naudojimo galimybes agrarinės aplinkosaugos priemonių poveikio vertinimui, buvo analizuojama Lietuvos ir užsienio autorių mokslinė literatūra. Atsižvelgiant į mokslininkų susijusiuose tyrimuose naudojamus matematinius metodus, išsiaiškintos ir įvertintos matematinių metodų panaudojimo galimybės agrarinės aplinkosaugos priemonių poveikio vertinimui.

Rezultatai. Ištirinti Lietuvos ir užsienio mokslininkų darbai, kuriuose vertinamas agrarinės aplinkosaugos priemonių poveikis. Juose dažniausiai naudojami išlaidų–naudos, išlaidų–veiksmingumo ir daugiakriterinės analizės metodai. Išlaidų–naudos analizėje išlaidos ir nauda įvertinami piniginiiais vienetais, išlaidų–veiksmingumo analizėje piniginiiais vienetais įvertinamos tik priemonės įgyvendinimo išlaidos, o priemonių poveikis išreiškiamas fiziniiais vienetais. Daugiakriterinė analizė apima keltą kriterijų, galinčių apimti kokybinius ir kiekybinius aspektus. Vis dėlto išlaidų–veiksmingumo analizė yra dažniausiai taikomas metodas vertinant agrarinės aplinkosaugos priemonių poveikį. Mokslininkų tyrimuose, kuriuose atliekamos išlaidų–veiksmingumo analizės, naudojami įvairūs matematiniai metodai: nuo paprasčiausių skaičiuoklių iki kompleksinių matematinio programavimo ir integruoto bio–ekonominio modeliavimo. Dauguma išlaidų–veiksmingumo analizių yra paremti įvairiais matematinio programavimo modeliais. Ekonometriniai modeliai mažiau tinka agrarinės aplinkosaugos priemonių poveikio vertinimui, kuris paprastai yra naujas reiškinys. Tinkamesni tokių reiškinių tyrimui yra matematinio programavimo modeliai, kurie paremti prielaidomis apie veiksmų elgseną ir kuriais imituojama ekonominė elgsena, o imituota reakcija yra optimizavimo problemos sprendimas. Žemės ūkio ekonominiai modeliai leidžia aiškiai išreikšti kompleksiskus technologinius ir institucinius apribojimus, jais galima simuliuoti naujus – kokių nėra buvę praeityje – politikos scenarijus, o ekonominę elgseną galima pavaizduoti ūkio, regiono, sektoriaus ir visos ekonomikos lygmenyse. Tokie modeliai gali pateikti nuoseklų ir logišką pagrindimą politikos poveikio vertinimui, padėti suvokti kaip žemės ūkio sistemos gali reaguoti į pokyčius ir patvirtinti numanymą apie tikėtiną politikos pokyčių poveikį arba perspėti apie nenumatytas pasekmes.

Išvada. Agrarinės aplinkosaugos priemonių poveikio vertinimui, kuris yra gana naujas reiškinys, siūloma rengti matematinio programavimo modelius. Jie remiasi prielaidomis ir imituoja ekonominę elgseną, jais galima simuliuoti naujus – kokių nėra buvę praeityje – scenarijus ir pavaizduoti ūkio, regiono, sektoriaus ir visos ekonomikos lygmenyse. Tokių modelių naudojimas gali būti naudingas sprendimų priėmimui dėl agrarinės aplinkosaugos priemonių tobulinimo.

LOGISTINIAI SPRENDIMAI SOCIALINIO VERSLUMO SKATINIMUI

LOGISTIC DECISIONS FOR PROMOTION OF SOCIAL ENTREPRENEURSHIP

A. Gargasas, I. Mūgienė

Aleksandro Stulginskio universitetas

Nedidelį žemės našumo balą turinčiuose regionuose itin opi gyventojų užimtumo problema. Druskininkų, Varėnos rajonuose, besiribojančiuose su kaimynine Baltarusija, žemdirbystė nėra išvystyta, vienas iš pajamų šaltinių – grybų ir uogų rinkimas, supirkimas, perpardavimas, dažnai vykstantis chaotiškai. Neorganizuota veikla atima galimybę gauti didesnes pajamas, mažėja gyventojų skaičius.

Tyrimo tikslas – atsižvelgiant į regiono specifiką, pateikti klasikinėmis vadybos teorijomis grįstus logistinius sprendimus socialinio verslumo skatinimui.

Tyrimo metodika – atlikta logistikos įmonių atsakingų darbuotojų apklausa, apimant visus Lietuvos regionus, detalizuotos regiono, besiribojančio su Baltarusija, verslumo skatinimo problemos ir galimybės.

Socialinių inovacijų tikslas – logistinės veiklos ekonominių rodiklių gerinimas be didesnių finansinių investicijų. Nagrinėjamas regionas parankus logistinių sprendimų įgyvendinimui, naudojantis e-paslaugomis. Galimos veiklos kryptys: krovinių ekspedijavimas, laisvalaikio organizavimas, turizmo paslaugos (įskaitant religinį ir medicininį turizmą), socialinių projektų skatinimas. Tai sritis, nepatraukli stambioms įmonėms. Tačiau mažoms organizacijoms ar individualia veikla užsiimantiems asmenims elektroninė erdvė gali būti per plati. Todėl, pasirinkus veiklos kryptį, siūloma taikyti Pareto dėsnį.

Remiantis Pareto dėsniumi galima teigti, kad 20 proc. teikiamų paslaugų atneša 80 proc. pelno įmonei. Todėl tikslinga ranguoti teikiamas paslaugas, suskirstant jas į keturias grupes:

- A – dažnai teikiamos (populiarios) brangios paslaugos,
- B – retai teikiamos brangios paslaugos,
- C – dažnai teikiamos santykinai pigios paslaugos,
- D – retai teikiamos pigios paslaugos.

Tokiu pat būdu reitinguojami ir logistinėmis paslaugomis besinaudojantys klientai:

- A – dažnai perkantys brangias paslaugas,
- B – perkantys retai, bet brangias paslaugas,
- C – dažnai besinaudojantys pigiomis paslaugomis,
- D – Nenuolatiniai pigių paslaugų pirkėjai.

„Vidutinės“ paslaugos ir klientai neranguojami. Remiantis Bostono matrica, sudaroma atitinkama schema.

Išvada. Mažos įmonės neturi stengtis aptarnauti visų potencialių klientų. Pravartu sudaryti paslaugų ir klientų matricą ir dirbti tik pelningiausioje srityje.

DARBO GRUPĖS VERTYBINĖS ORIENTACIJOS SUDARYMAS STATYBOS ĮMONĖJE

ESTABLISHMENT OF VALUE-BASED ORIENTATION IN A CONSTRUCTION ENTERPRISE

A. Giedraitis

Klaipėdos universitetas

Aktualumas. Žinant, kad darbuotojai šiuo metu yra svarbiausias kapitalas, statybos įmonių vadovams (savininkams) iškilio rimta naujų darbuotojų asimiliavimo darbo grupėje problema.

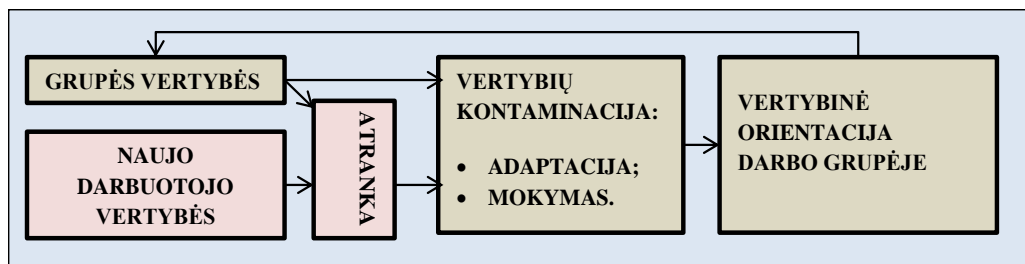
Tyrimo problema – kaip sudaryti tinkamą vertybinę orientaciją darbo grupėje.

Tyrimo tikslas – išanalizavus darbo grupės vertybinę orientaciją statybos įmonėje pateikti pranašumus ir trūkumus.

Tyrimo metodika. Atlikta anketinė apklausa. Tyrime dalyvavo 19 respondentų kurie įvertino savo ir grupės vertybines orientacijas statybos įmonėje.

Rezultatai. Įmonės stengiasi atrinkti tokius kandidatus į darbo grupes, kurie yra linkę puoselėti tas pačias grupės vertybines orientacijas. Todėl įmonės vadovams būtina numatyti grupės vadovo išsipareigojimą sudaryti (ir išlaikyti) tokią grupės vertybinę orientaciją kuri teiktų grupės nariams pasitenkinimą atliekant savo užduotis įmonės labui, įvertinant ir paties darbuotojo tikslus.

Tobulinant grupės formavimą, ypatingas dėmesys turi būti sutelktas į naujų darbuotojų atranką, adaptaciją ir profesinį mokymą. Naujai atrinktus darbuotojus adaptacijos ir mokymo procesuose įtraukti į vertybių kontaminacijos (susilieji) procesą bei asimiliuoti jo eigoje (Pav.).

Pav. Vertybinės orientacijos darbo grupėje sudarymo modelis

Šis modelis parodo, kad tam tikros darbo grupės vidinė vertybinė orientacija priklauso nuo vertybių, kurios yra paplitusios darbo grupėje. Todėl grupės vertybinė orientacija privalo būti integruota į procesus, politiką, veiklos principus. O nauji darbuotojai kurie atrinkti į darbo grupę, turi turėti panašias vertybes orientacijas kurios kontaminacijos (per adaptaciją ir mokymus) procesu metu asimiliuosis į darbo grupės vertybinę orientaciją. Nes darbuotojo vertybinė orientacija parodo, kiek jis linkęs naudoti savo energiją užduotims atlikti per ribotą laiką. Tikroji grupės sėkmė garantuojama tik tada, kai jos rezultatais gali džiaugtis visi grupės nariai. Nustačius grupines vertybines orientacijas bei juos suprantamai perteikus darbuotojams, atsiskleidžia jų energija ir talentai, atsiranda pasitikėjimas vadovybe, pagerėja darbuotojų tarpusavio santykiai, kyla noras dalyvauti įmonės gyvenime, aplinkos apsaugos, ekonominės plėtros ir socialiniame vystymesi.

Išvada. Darbuotojams patinka dirbti šioje darbo grupėje, kurioje vertinamas darbuotojo profesionalumas, sąžiningumas, yra nuolatinio tobulėjimo galimybės, grupė pasižymi išskirtinumu, vertybių orientacija suprantama ir priimtina visiems jos nariams, visų narių bendro tikslo siekimas. Darbo monotonijos (tik 10,3 proc.) grupės nariai yra nepatenkinti ir į tai reikėtų atsižvelgti grupės vadovams skirstant darbo užduotis. Kadangi darbo grupės vertybių visuma atitinka grupės darbuotojų asmeninių vertybes, jų elgesį, pažiūras ir tai turi ypatingai didelę reikšmę statybinės įmonės veiklos rezultatams. Siekiant, kad darbo jėgos potencialas grupės formavimo metu atitiktų statybinės įmonės veiklos kryptis, reikėtų sudaryti bei plėtoti grupės vertybinę orientaciją.

LIETUVOS ŽUVININKYSTĖS SEKTORIAUS 2014–2020 PLĖTROS GALIMYBIŲ VERTINIMAS

ASSESSMENT OF DEVELOPMENT PERSPECTIVES FOR LITHUANIAN FISHERY SECTOR DURING 2014–2020

V. Grublienė

Klaipėdos universitetas

Problema. Lietuvos žuvininkystės plėtrą riboja sektoriaus atstovų finansinės galimybės ir, 2014–2020 metų veiksmų programoje numatytų finansinių instrumentų panaudojimo neaiškumas.

Tikslas. Nustatyti Lietuvos žuvininkystės sektoriaus plėtros galimybes, panaudojant veiksmų programoje numatytus finansinius instrumentus.

Siekiant atlikti tyrimą numatyta tokia tyrimo koncepcija:

1. Antrinių duomenų tokių kaip: Lietuvos žuvininkystės sektoriaus 2014–2020 m. veiksmų programa, 2013 m. gruodžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1303/2013 37 str. 2 dalis, kitų šaltinių nurodytų literatūros sąraše analizė ir vertinimas.
2. Pirminių duomenų rinkimas, analizė, vertinimas: pirminiams duomenims surinkti naudoti tokie metodai kaip: ekspertų ir asmenų susijusių su žuvininkystės sektoriumi apklausa.

Tyrimo rezultatai

1. Pagrįstos rekomendacijos dėl finansinių instrumentų panaudojimo įgyvendinant Lietuvos žuvininkystės sektoriaus 2014–2020 m. veiksmų programą;
2. Nustatyti rinkos trūkumai arba optimaliausios investavimo situacijos ir apskaičiuotas viešųjų investicijų poreikių mastas ir apimtys, įskaitant finansuotinių finansinių priemonių tipus;
3. Nustatytos sektoriaus plėtros galimybės.

Išvados. Lietuvos žuvininkystės sektoriaus būklė yra nepatenkinama, plėtros galimybės be ES paramos neįmanoma. Finansinės priemonės ir jų suderinamumas su ES ir nacionaliniais strateginiais tikslais, papildomų lėšų pritraukimo galimybės, konkrečios finansinės priemonės pridėtinė vertė ir suderinamumas su kitomis viešųjų intervencijų formomis bei Lietuvos patirtis, naudojant finansines priemones, yra svarbios sektoriaus plėtrai.

Lietuvos žuvininkystės sektoriaus plėtra, turi įvertinti Lietuvos žuvininkystės sektoriaus 2014–2020 m. veiksmų programoje numatytus konkrečiuosius tikslus (žuvininkystės poveikio jūrinei aplinkai mažinimo, poveikio klimato kaitai mažinimo ir efektyvaus energijos naudojimo skatinimo, tvarios akvakultūros, įskaitant biologinę įvairovę, skatinimo, konkurencingos žuvininkystės skatinimo, konkurencingos akvakultūros skatinimo, gamintojų skatinimo ir geresnio koordinavimo viso sektoriaus mastu užtikrinimo, tinkamos ir aukštos kokybės duomenų rinkimo ir jų analizės užtikrinimo, efektyvios kontrolės, inspektavimo ir įsipareigojimų vykdymo sistemos užtikrinimo, užimtumo ir teritorinės sanglaudos žuvininkystės regionuose augimo skatinimo).

PIENININKYSTĖS TIPO ŪKIŲ GAMYBOS OPTIMIZAVIMAS

OPTIMIZATION OF DAIRY FARM PRODUCTION

A. Jedik

Lietuvos agrarinės ekonomikos institutas

Aktualumas. Pieno sektorius Lietuvoje užima svarbią vietą, nes 2013 metais bendrojoje žemės ūkio produkcijos vertėje pienas užėmė didžiausią lyginamąjį svorį ir sudarė 19,7 proc. Apie pusę visų Respublikos ūkių daugiau ar mažiau užsiima pieno gamyba. 2013 metų pabaigoje melžiamas karves iš viso turėjo net 64391 ūkiai. Nors pieno ūkiai pastebimai stambėja, tačiau jie nesiekia net pusės vidutinio ES analogiško ūkio. Daugiau nei 15 karvių laiko tik 11 proc. šalies pieno gamintojų, parduodančių pieną supirkėjams. Tačiau net 69 proc. viso pieno gaminama būtent šioje karvių laikytojų grupėje. Dėl šalyje vyraujančių smulkių ūkių karvių vidutinis produktyvumas gerokai mažesnis už ES vidutinį, 2013 metais jis tesiekė 83 proc. ES-27 šalių vidurkio. Tačiau jų produktyvumas analizuojamu laikotarpiu nuolat didėjo. 2013 metais iš vienos karvės buvo primelžta 5315 t pieno, tačiau vis dar penktadaliu atsiliekama nuo ES vidurkio. Kyla ir pieno gamybos mažėjimo problema, kadangi, kaip rodo Ūkio apskaitos duomenys, pieno gamybos specializuoti ūkiai pelno su subsidijom, skaičiuojant vienam standartiniam darbuotojui (SD), gauna beveik trigubai mažiau negu pavyzdžiui, javų – rapsų augintojai (2013 m. duomenys), o nuo 2009 metų pieno ūkio veikla buvo nuostolinga (atskaičius tiesiogines išmokas). Tokią situaciją lemia daugelis išorinių (šalies ekonominis augimas, infliacija, prekybos sąlygos, pieno produktų kainos vidaus ir užsienio rinkose ir kiti) ir vidinių (karvių produktyvumas, kurį sąlygoja veislės ir pašarai, darbo sąnaudos, ūkio dydis ir jo struktūra bei kiti) veiksnių. Pažymėtinas faktas, kad dauguma pieno gamintojų yra gana smulkūs ir nekooperuoti, todėl atskiras pieno pardavėjas neturi didelės derybinės galios dėl perdirbėjui parduodamo pieno kainos, o pieno sektoriuje susiformavusi ryški oligopolinė struktūra. Todėl pieno ūkiui reikėtų racionaliau naudoti vidinius išteklius didesniai pelnei gauti.

Tikslas – pateikti smulkių pienininkystės tipo ūkių vidinių išteklių panaudojimo optimizavimo metodiką, maksimizuojančią ūkio gaunamą pelną, esant fiksuotiems išoriniams veiksniams.

Metodika. Tyrimui atlikti panaudotas pieno krypties ūkių gamybos optimizavimo modelis, kuris remiasi operacijų tyrimų metodais. Formuojant matematinį modelį, atsižvelgiama ne tik į pasėlių bendruosius apribojimus (naudmenų plotas, sėjomaina), bet ir į galvijų bandos struktūrą, jos proporcijas tarp atskirų galvijų grupių. Nustatant pienininkystės tipo ūkių ekonominę efektyvumą, buvo parinkti daugiausiai pieną gaminančių pienininkystės ūkių (daugiau nei 15 karvių) faktiniai ir normatyviniai duomenys. Gamybos optimizavimo modelyje atsižvelgiama į išorinius veiksnius: pieno supirkimo kaina, infliacija, meteorologines sąlygas ir kt. Palyginamoji analizė atliekama gamybiniams, ekonominiams ir socialiniams pieno ūkių rodikliams.

Rezultatai. Pritaikius ūkio gamybos optimizavimo modelį pienininkystės tipo ūkiuose, pagerėjo gamybos, ekonominiai ir socialiniai rodikliai. Tyrimo metu nustatyta, kad pienininkystės ūkių 6 proc. gamybos išlaidų padidėjimas optimizuotoje ūkio augalininkystės ir gyvulininkystės struktūroje lemia 10–15 proc. didesnio grynojo pelno generavimą. 18 proc. padidėtų darbo valandų poreikis pieno ūkiuose, kas reikalauja daugiau samdomų darbuotojų. Minėtų rodiklių augimas sudarytų prielaidas ūkininkui jaustis labiau užtikrintai finansiškai, materialiai ir gerėtų jo gyvenimo kokybė.

Išvados. Tyrimai rodo, kad dalis ūkių, ypač mažesni, neracionaliai išnaudoja savo energetinius, materialinius ir darbo išteklius. Nemažai ūkių yra nepakankamo dydžio ir dėl to pajamos netenkina šeimos ir ūkio plėtros poreikių. Vidinių išteklių panaudojimo optimizavimas leidžia padidinti pieno ūkio pelną šeštadaliu. Toks padidėjimas užtikrina pienininkystės ūkio finansinį stabilumą, ūkininkų gerovę bei sukuria naujas darbo vietas.

VERSLO RYŠIŲ VEIKSMINGUMAS ORGANIZACIJŲ VYSTYMUISI

THE IMPACT OF BUSINESS RELATIONS UPON ORGANIZATIONAL DEVELOPMENT

E. Klimas

Klaipėdos universitetas

Dauguma vadovų ruošdami ilgalaikius verslo organizacijos planus numato išorinių ryšių svarbą organizacijos vystymuisi. Verslo ryšių tinklo plėtros strategija viena iš verslo organizacijos vadovų užduočių kuriant ir puoselėjant būsimą verslo ryšių tinklą. Tam kuriamos ir pasitelkiamos įvairios verslo ryšių priemonės. Straipsnyje nagrinėjami verslo ryšiai tarp verslo organizacijų: jų formavimo poreikis, privalumai ir trūkumai. Apibendrinama kokį poveikį organizacijų vystymuisi turi veiksmingi verslo ryšiai ir jų nuolatinis palaikymas ir tobulinimas. Išorinių verslo ryšių savalaikis įvertinimas ir jų užtikrinimas (palaikymas), kiekvieno verslo organizacijos vadovo darbo dalis. Sprendžiama problema – ar organizacijos procesų, veiklų ir verslo ryšių valdymas gali būti neatsiejami sėkmingos organizacijos veiklos garantas?

Straipsnio **tikslas** – atlikus vadovų verslo ryšių ilgalaikio planavimo analizę, pateikti labiausiai priimtina verslo ryšių vystymo strategiją siekiant veiksmingo organizacijos vystymosi.

Metodika. Panaudojamas verslo ryšių tobulinimo modelis pateiktas autorius ankstesniuose straipsniuose. Analizuojama verslo organizacijų vadovų galimybės, tobulinant išorinius verslo ryšius, siekiant efektyvaus organizacijos vystymo. Nustatomas verslininko pažinčių tinklas, analizuojamas naudingų pažinčių išnaudojimo parengimas ir galimų ryšių verslui įvertinimas. Ryšių tinklų vystymas jų atrinkimas, strategijos sukūrimas, galimas ryšių verslo sėkmei įvertinimas tai tie komponentais, kurių dėka galima sukurti sėkmingus verslo ryšius.

Pateikiamos tokios **rekomendacijos** verslo organizacijų vadovams ruošiant verslo ryšių strategiją organizacijų vystymui. Kuriant verslo organizacijos strategines gaires svarbu numatyti ne tik ekonominius veiksnius bei tikslus, bet ir numatyti verslo ryšių tikslų įgyvendinimą. Natūralu, kad kiekvienos įmonės vadovas siekia stabilumo savo valdomoje organizacijoje, tačiau verslo ryšių ir tinklų kaita yra būtinas organizacijos pažangos reiškinys. Planuojant organizacijos perspektyvą turi būti numatoma ir verslo ryšių ir verslo tinklų kaita ir evoliucija. Prognozuojant organizacijos vystymosi perspektyvas vadovams atsiranda būtinybė numatyti ir bendrą ryšių tinklo struktūros kaitą ir poveikį pačios organizacijos struktūros kaitai. Verslo ryšių tinklo plėtojimas sukuria galimybes prieiti prie gausesnės ir kokybiškesnės informacijos, vadovai ieško naujų būdų reikiamai informacijai gauti, atsiranda poreikis nuolat turėti naujas žinias. Dažniausiai panaudojant šiuolaikines informacijos priemones (LinkedIn, Facebook, Twitter) gaunama nauja nauda verslo organizacijai, priimama naujausia informacija. Į verslo ryšių plėtimą ir vystymą įtraukiami verslo organizacijos darbuotojai, kuriami individualūs planai jų vystymui, tobulinama komunikacija, numatoma tolesnių palaikomųjų veiksmų svarba. Taip sukuriama sąlyga formuoti, valdyti ir modifikuoti verslo ryšių tinklus.

Išvada. Numatyti įgyvendinimui verslo ryšių tikslai, verslo ryšių kūrimo modelio įvykdytų veiksmų pasėkoje leidžia prognozuoti sukurtų verslo ryšių veiksmingumą tolimesniam organizacijos vystymuisi.

THE ROLE OF ORGANISATIONAL INNOVATIONS IN MANAGING LOCAL DEVELOPMENT

ORGANIZACINIŲ INOVACIJŲ VAIDMUO VALDANT VIETОВIŲ PLĖTRĄ

A. Kożuch¹, B. Kożuch²

¹ *Military Academy of Land Forces in Wrocław*

² *Jagiellonian University in Kraków*

In present time managing local development needs advanced methods and technics of public management. One of the most promising are organisational innovations. Effective public management has been the subject of extensive academic debate as to its successes and failures. This article aims at contributing to the extant literature on innovations in local management by explicitly theorizing about the role of organisational innovations in managing local development.

Research methods. Publications of the field of organisational studies and public management which aim to show the importance of implementing organisational innovations are reviewed to identify innovative shifts in the sphere of organization and management as an important factor of the public organisations' improvement. They include varied degree of saturation with innovations, adequacy for new theories and concepts, step changes in operational circumstances, technological breakthrough, and capability to produce results that match modified mission.

Results. Our results suggest that local governments are able to offer higher standards of public services due to innovations implementation, e.g. introducing principles for organizational learning and sharing knowledge in local government units, setting new procedures related to employees' development, implementation of new management concepts, in particular performance management,, project management, benchmarking, and implementation of new methods for delegating powers and responsibility, such as introduction of participatory management, enhancing and giving more independence, introduction of new forms of team work. Innovations in management of external relations encompass implementation of new methods for shaping organizational relations with environment, e.g. crucial change in ties between suppliers and buyers as a result of creating new inter-organizational networks, and participation in it of the whole organization or selected teams, introduction of loyalty schemes, citizen-centered collaborative management.

Organizational innovations in the local development fundamentally apply to new services, new policies and programmes, new approaches and new processes for offered public services.

MAISTO PRODUKTŲ ŽENKLINIMO „BE GMO“ GALIMYBĖS LIETUVOJE

THE POSSIBILITIES FOR APPLICATION OF “NO GMO” LABEL IN LITHUANIA

I. Lukošiu­tė, L. Petrauskaitė-Senkevič

Lietuvos agrarinės ekonomikos institutas

Aktualumas. Pasaulyje sparčiai plečiasi biotechnologijų naudojimas maistui. Genų inžinerija skatina pažangą, pristatoma biotechnologijų nauda, jų neribotos galimybės. Tai leidžia padidinti derlių, pagerinti tam tikras maistines produktų savybes. Kita vertus genetiškai modifikuoti produktai ne tik Europos Sąjungoje (ES), bet ir visame pasaulyje vertinami dviprasmiškai, nes kyla abejonių dėl jų keliamos rizikos ir neigiamos įtakos aplinkai bei žmonių sveikatai. Dėl genetiškai modifikuotų produktų tiekimo rinkai įvairiose šalyse ginčijamasi iki šiol. Kai kuriose šalyse jau yra priimti teisės aktai, reglamentuojantys maisto produktų pagamintų be GMO ženklimą. Lietuvoje taip pat svarstoma galimybė įteisinti maisto produktų ženklimą „Be GMO“.

Kasmet biotechnologinių pasėlių plotai padidėja apie 7–10 proc.: 2008 m. pasaulyje jie užėmė 125 mln. ha, o 2014 m. jau 181,5 mln. ha. Ateityje numatoma jų plotus plėsti dar sparčiau. 2014 metais genetiškai modifikuoti augalai buvo auginami 28 pasaulio šalyse. Šiuo metu ES leidžiama auginti tik viena genetiškai modifikuotų kukurūzų veislė, kuri auginama Čekijos Respublikoje, Portugalijoje, Rumunijoje, Slovakijoje ir daugiausiai Ispanijoje – apie 131 tūkst. ha. Iš viso ES 2014 metais genetiškai modifikuotų augalų pasėlių plotas sudarė 143 tūkst. ha. Genetiškai modifikuoto maisto rinka didėja ir jos apimtys tampa reikšmingesnės, todėl GMO ir biotechnologijų taikymas maisto produktų gamybai ir auginant augalus kelia vis daugiau diskusijų dėl tokio maisto ir jo ženklavimo.

Tyrimo tikslas – įvertinti maisto produktų ženklavimo „Be GMO“ taikymo Lietuvoje galimybes.

Tyrimo metodika. Tyrime išanalizavus Lietuvos ir ES teisinės bazės reikalavimus maisto produktų su GMO ženklavimui, nustatytos prielaidos Lietuvoje maisto produktų, pagamintų be genetinių modifikacijų, ženklavimui „Be GMO“. Atlikta užsienio autorių mokslinių darbų ženklavimo „Be GMO“ tematika analizė, apžvelgta atskirų šalių patirtis taikant tokį ženklimą, jo reglamentavimas. Taip pat atliekama Lietuvos vartotojų, ūkininkų ir verslo atstovų apklausos, siekiant nustatyti jų požiūrį į galimą maisto produktų ženklimą „be GMO“. Apklausų rezultatai bus susisteminti ir panaudoti sekančiuose šio tyrimo etapuose.

Išvada. Atsižvelgiant į tai, kad ženklavimo „Be GMO“ įvedimas Lietuvoje neprieštarautų ES ir Lietuvos teisei bazei, reglamentuojančiai maisto produktų tiekimo į rinką, ženklavimo taisyklės, toks ženklavimas galimas, o jo poreikį parodys atliekamų Lietuvos vartotojų, ūkininkų ir perdirbėjų apklausų rezultatai. Užsienio šalių, savanoriškai taikančių maistų produktų pagamintų be GMO ženklimą, patirties analizė atskleidė, kad skirtingose šalyse naudojami įvairūs ženklai ir taikomi skirtingi kriterijai ženklavimui. Lietuvoje, atsižvelgiant į vartotojų, ūkininkų ir perdirbėjų nuomones, nustatytas ženklavimo „Be GMO“ įvedimo poreikis, taip pat turėtų būti sukurta teisinė bazė maisto produktų ir pašarų be GMO gamybos, tiekimo į rinką, ženklavimo ir kontrolės reikalavimams užtikrinti. Visgi, kadangi kiekviena šalis nusistato savo taisyklės ir reikalavimus, siekiant visiško skaidrumo ir aiškumo dėl produktų pagamintų be GMO ženklavimo būtina suderinta visose ES šalyse vieninga sistema.

TOPSIS METHOD IN ASSESSING INNOVATIONAL POTENTIAL OF VOIVODSHIPS IN POLAND

TOPSIS METODO TAIKYMAS VERTINANT INOVACINIŲ LENKIJOS VAIVADIJŲ POTENCIALĄ

L. Luty¹, A. J. Kożuch¹, V. Makutėnas², A. Butvilaitė²

¹ *University of Agriculture in Krakow*

² *Aleksandras Stulginskis University*

The article presents an assumption that the characterization of regional innovativeness requires an assessment on many levels, mainly at the regional level.

Assessment of the innovation process shows that its root source is the inability to achieve the intended goals using currently known and usable methods. This involves the need to seek new methods, both to realize already identified intentions and goals not yet known or revealed within the defined needs. The dynamics of the market economy causes continuous discrepancy in the economic practice between the goals and available methods. In this perspective, innovation is an expression of individual pressure on adaptation to the challenges of the socio-economic system.

Aim of research – aim of this research is to present the TOPSIS method as an instrument for assessing and comparing the level of innovativeness on the example of Polish voivodships.

Research methods. The Technique for Order of Preference by Similarity to Ideal Solution method was used in this paper. The method was first proposed by Hwang and Yoon in 1981. It allows both describing a complex phenomenon with a single number (the so-called synthetic variable value), as well as arranging the researched objects and distinguishing groups of similar objects. In order to choose the diagnostic variables, the assessment of their suitability in to the studied phenomenon and the degree of their volatility. The typological classification of the studied objects was carried out using the division proposed by Kukula, who suggested dividing the interval of variables volatility of synthetic variable into separate intervals of the same length.

Results. The results obtained in the course of the undertaken calculations allowed identifying the level of differentiation among Polish voivodships in terms of distance of the object from the “ideal” and “undesirable”, according to the level of innovativeness. The hierarchisation of these regions due to the value of the proposed synthetic measure of innovativeness level allowed showing that the indicator for the highest classified voivodship is almost four times higher than the indicator for the voivodship on the last position. On the other hand the topological classification of voivodships that are similar according to the terms of the proposed measure allowed distinguishing three levels of innovativeness.

Conclusions. The TOPSIS method is a simple and transparent way to evaluate the tested phenomenon, to build the ranking and to group the tested objects. Research provides grounds for identifying these voivodships in which the level of innovation is high, fostering their growth and guaranteeing an appropriate level of competitiveness. The ability to identify regions with medium or low innovation potential is both an indication of the need for rationalization to foster development of regional policy development and facilitation of the decision-making process through pointing to investment directions to ensure reducing of regional disparities.

BIODEGALŲ GAMYBOS PLĖTROS ES EKONOMINIS EFEKTAS

THE ECONOMIC IMPACT OF EXPANSION IN BIOFUEL PRODUCTION IN THE EU

V. Makutėnas¹, T. Šaučiūnas²

¹ Kauno kolegija

² Aleksandro Stulginskio universitetas

Tyrimo problema. Vieni iš atsinaujinančių išteklių yra biodegalai, kurie dažniausiai gaminami iš žemės ūkio kilmės žaliavų (rapsų, kukurūzų, kviečių, kt.). Biodegalų gamyba vertinami gana priešaringai. Vertinant ją ekonominiu aspektu, išryškėja biodegalų gamybos apimties sąveika su jau minėtų augalų kainomis. Dėl to kyla daug diskusijų, nes, padidėjus tos rūšies augalų paklausai, kaip teigia Y. Bai (2011), turėtų didėti ir jų kainos.

Tyrimo tikslas: nustatyti biodegalų gamybos plėtros poveikį ES.

Tyrimo metodai. Atliekant biodegalų gamybos plėtros ekonominio efekto ES empirinį tyrimą, taikytas koreliacinės-regresinės analizės metodas. Naudojami 27 ES šalių statistiniai duomenys.

Biodegalų gamybos plėtrą nusako biodegalų (etanolio ir biodyzelino) gamybos apimtis mln. t (x). Tiriant priklausomybę tarp jos ir aliejinių augalų kainų, biodegalų gamybos plėtros laisvuju nariu pasirinkta biodyzelino gamybos apimtis, o (y₁) – aliejinių augalų kainos indeksas, (y₂) – biodyzelino gamybai naudojamų augalų plotas.

Rodikliai	R	R ²	Lygtis	p	B	E
Aliejinių augalų kainos indeksas (y ₁)	0,94	0,88	85,13+0,02x	0,00002	0,02	0,59
Biodyzelino gamybai naudojamų augalų plotas tūkst. ha (y ₂)	0,94	0,88	292,16+0,24x	0,00002	0,24	1,20

Nustatytas labai stiprus teigiamas ryšys tarp biodegalų gamybos ir aliejinių augalų kainos indekso, jų gamybai naudojamų augalų ploto ($0,9 \leq |R| \leq 1$).

Labai stiprią priklausomybę tarp aliejinių augalų kainos indekso ir biodyzelino gamybos apimties patvirtina gautas koreliacijos koeficientas ($R=0,94$), o tiesinę priklausomybę ir statistinį reikšmingumą patvirtina $p < 0,05$. Determinacijos koeficientas (R^2) rodo, kad regresijos lygtis tinka prognozuoti biodyzelino gamybos plėtros efektus, nes 88 proc. aliejinių augalų kainos indekso pokyčių galima paaiškinti biodyzelino gamybos apimties pokyčiu. Apskaičiuotas elastingumo koeficientas (E) rodo, kad biodegalų gamybai padidėjus 1 proc., aliejinių augalų kaina padidėtų 0,6 proc. Tokia pati tendencija nustatyta ir tarp biodyzelino gamybos apimčių ir jo gamybai naudojamų augalų ploto (lentelė). Elastingumo koeficientas rodo, kad, biodyzelino gamybai padidėjus 1 proc., jo gamybai naudojamų augalų plotas padidėtų 1,2 proc. (kai kiti veiksniai nekinta).

Išvada. ES šalyse biodegalų gamybos plėtra turi labiau neigiamą ekonominį efektą: didėjant biodegalų gamybos apimčiai, didėja jų gamybai naudojamų augalų kainos. Biodegalų gamybos plėtra taip pat mažina augalų, skirtų maisto užtikrinimui, plotus.

THE TRENDS OF TECHNICAL, ENVIRONMENTAL, AND RESOURCE EFFICIENCY ACROSS AGRICULTURAL SECTORS OF EUROPEAN COUNTRIES

TECHNINIO, APLINKOSAUGINIO IR IŠTEKLIŲ EFEKTYVUMO TENDENCIJOS EUROPOS
VALSTYBIŲ ŽEMĖS ŪKIO SEKTORIUOSE

D. Makutėnienė¹, T. Baležentis²

¹ *Aleksandras Stulginskis University*

² *Lithuanian Institute of Agrarian Economics*

Efficiency and productivity are the key elements of competitiveness of a firm, sector or economy. Indeed, these indicators reflect the effort taken by decision makers in order to increase performance of an entity of interest. Therefore, it is important to track the development in efficiency and productivity to fathom the possible challenges for businesses and related stakeholders. Application of an appropriate methodology might eventually lead to identification of possible ways of improvement.

This paper **aims** to analyse economic, environmental and resource use efficiency in the EU agriculture. Specifically, we focus on countries specific with rather similar output mix. The following **tasks** are set: i) to describe the frontier methodology under the assumption of weak disposability, ii) to define frontier models for estimation of measures of efficiency, iii) to analyse the underlying trends in efficiency across the EU Member States.

The research relies on the data from the World Input-Output Database (Timmer, 2012). The data cover years 1995–2009. Specifically, the research focuses on the data series for the Agriculture, Hunting, Forestry and Fishing sector (NACE 1.1 sectors A-B). To model the production process, we also include total hours worked by employees, emission relevant energy use (in terajoules), CO₂ emissions (in tonnes), land use (in hectares), materials use (in tonnes), and water use (in cubic meters).

Slovenia, Belgium, France, Austria, and Poland appeared to be the most technically efficient countries considering the average inefficiency scores for 1995–2009. Bulgaria, the Netherlands, and Romania also gained considerable competitiveness in terms of eco-efficiency and resource use efficiency thus appearing among most efficient countries under frontier models with undesirable outputs. Latvia, Czech Republic, Estonia, and Hungary emerged as the least efficient countries in terms of agricultural production under all specifications of the frontier models. Germany joined the ranks of least efficient countries in terms of eco-efficiency.

The results showed substantial variation in efficiencies. The trends in coefficients of variation imply that there has been no convergence in resource efficiency, whereas stable coefficients of variation were pertinent to eco-efficiency along with resource efficiency. Encouraging exchange of the best practice and research directed towards increase in resource efficiency in agriculture, therefore, remains a topical issue for the European Union.

Further research might employ different methodologies to identify the sources of inefficiency. For instance, non-radial models would enable to decompose the inefficiency in terms of the model variables. Furthermore, additional environmental pressures might be considered by utilising different data sources.

APLINKOSAUGINIŲ MOKESČIŲ ĮTAKOS APLINKOSAUGAI VERTINIMAS

THE EVALUATION OF ENVIRONMENTAL TAX INFLUENCE ON THE ENVIRONMENTAL PROTECTION

A. Miceikienė, A. Butvilaitė
Aleksandro Stulginskio universitetas

Tyrimo problema. Empiriškai nepagrįsta ir neįvertinta mokesčių reikšmė aplinkosaugai bei nenustatyta, kokie veiksniai, turi įtakos aplinkosauginių mokesčių pajamų kitimui ir neįvertinta ar šie mokesčiai daro įtaką aplinkos taršos rodiklių mažinimui.

Tyrimo tikslas – įvertinti aplinkosauginių mokesčių įtaką aplinkos apsaugai.

Tyrimo metodai. Vertinant aplinkosauginių mokesčių reikšmę ir rengiant aplinkosauginių mokesčių įtakos aplinkosaugai vertinimo modelį naudotos mokslininkų publikacijos, taikant indukcijos ir dedukcijos, palyginimo, mokslinio tyrimo metodus. Vertinant aplinkosauginių mokesčių įtaką aplinkosaugai bei jų kitimo tendencijas Europos Sąjungoje, taikomas statistinių duomenų analizės, grupavimo, palyginimo, dedukcijos ir indukcijos metodai, aprašomoji statistika, duomenų apdorojimas MS Excel ir SPSS programa, grafinio vaizdavimo būdas. Tyrimui atlikti naudotasi, Eurostat duomenimis.

Vertinat aplinkosauginių mokesčių pajamų įtaką aplinkos taršos rodikliams, remiantis užsienio mokslininkų atliktais empiriniais tyrimais, sudaryta tokia regresijos lygtis, apimanti: $TaršIn_{it}$ – ŠESD kiekis; BVP_{it} – BVP tenkantis vienam gyventojui; Inv_{it} – investicijos į aplinkos apsaugą; $AplMok_{it}$ – aplinkosauginių mokesčių dalis nuo BVP ir visų mokesčių; pop_{it} – populiacija, Pop_{it} - urbanizacijos indeksas EkA_{it} – metinis BVP augimo tempas; $Gamyb_{it}$ – metinis parduotos pramonės produkcijos pokytis; α_0 – konstanta; ϵ_{it} – regresijos liekana.

Tyrimo nustatyta, kad Lietuvoje aplinkosauginiai mokesčiai yra itin reikšmingi ir turi didelę įtaką aplinkos taršos rodiklių mažinimui, nes modelį traktuojant kaip veikiantį, nustatyta, jog didžiausią įtaką ŠESD dujų kitimui turi ekonomikos augimas ir aplinkosauginiai mokesčiai. Tuo tarpu kitose Europos šalyse didžiausią įtaką daro BVP tenkantis vienam gyventojui (Latvijoje, Estijoje, Norvegijoje), investicijos į aplinkos apsaugą (Norvegijoje) bei populiacija (Airijoje, Danijoje, Suomijoje, Švedijoje). Lietuvoje taršos indeksas turi panašią kitimo tendenciją kaip ir Latvijoje bei Estijoje, kai tuo tarpu kitose Europos šalyse, taršos indeksas kinta priešingai nei Baltijos šalyse, o tai rodo didėjantį taršos lygį Baltijos šalyse. Lietuvoje, kaip ir kitose Europos šalyse didelę įtaką turi ir atsinaujinančios energijos gamyba bei SO₂ emisija. Reguliavimo kokybė, išlaidos aplinkos apsaugai bei energijos taupymas – neturi statistiškai reikšmingos įtakos aplinkosauginių mokesčių pajamų kitimui nuo BVP. Tuo tarpu kitose šalyse itin didelį poveikį daro aplinkos apsaugos išlaidos (Vokietijoje, Švedijoje, Norvegijoje) bei energijos taupymas (Estijoje ir Danijoje).

Išvada. Lietuva yra vienintelė iš aplinkosauginę mokesčių reformą neįvykdžiusių šalių, kuri kurios aplinkosaugos rodikliai tendencingai keičiasi tinkama linkme, vykdant reformą. Tuo tarpu Latvijoje bei Estijoje pastebimas išaugęs ne tik aplinkosauginių ir darbo mokesčių, tačiau ir taršos lygis.

THE EVALUATION OF THE IMPACT OF SUPPORT ON LITHUANIAN FARMERS' INVESTMENTS

PARAMOS ĮTAKOS LIETUVOS ŪKININKŲ INVESTICIJOMS VERTINIMAS

V. Namiotko¹, I. Kriščiukaitienė¹, R. Kripaitis²

¹ *Lithuanian Institute of Agrarian Economics*

² *Mykolas Romeris University*

The relevance of the research. Beginning with the year 2004, Lithuanian farmers have used the advantages of the Common Agricultural Policy (CAP) support. A review of the literature reveals that there is some ambiguity on the impact of support on farmers' investments. Although it is widely recognized that investment support fosters investment, several studies highlighted that the impact of direct payments is relatively small.

The paper **aims** to evaluate the impact of support on Lithuanian farmers' investments.

The research method. Logistic regression, also called a logit model, was used to assess the impact of support on farmers' investments. Logit model was estimated on cross-sectional data set of Lithuanian farmers for the year 2013. The model was specified for investments in machinery and equipment.

In order to improve the accuracy of the model, the following variables were selected:

1. Age of the farm head. It is hypothesized that younger farmers are more willing to invest than older farmers.
2. Gross profit. It is hypothesized that farmers who have higher gross margins are more likely to be willing to invest.
3. Labour input. It is hypothesized a higher labour input tends to increase the probability of investing.
4. Rented land. It is hypothesized that farmers who have a larger proportion of owned land are more willing to invest than farmers who rent the majority of their land.
5. Support (including direct payments and structural support). It is hypothesized that farmers who receive more support are more likely to be willing to invest.

The model was used to evaluate the impact of different support scenarios on farmers' investments. The scenarios tested concerned the following changes in support: status quo, increase of 50%, and increase of 100%. The second and the third scenarios correspond to support in Poland and Denmark, respectively.

Results. The research revealed that impact of support on investments in machinery and equipment is positive and statistically significant at 0.1 level. The research also confirmed the importance of farm characteristics, beyond just gross profit, in making investments. Scenario analysis revealed that in the case of stable support, the probability of investing in machinery and equipment is equal to 76%. If the support increase by 50% and 100% compared to 2013, the probability will increase by 2 and 4 percentage points, respectively.

Conclusions. It was found that the impact of support on investments in machinery and equipment is positive. However, scenario analysis revealed that the impact of different support scenarios on the probability of investing is relatively small. The research also confirmed the importance of farm characteristics in making investments. It was found that both labour input and rented land increase the probability of investing in machinery and equipment. Further research should examine farmers' investments according to different farm sizes, as well as different specializations. This would enable to compare the role of support in fostering farmers' investments and provide recommendations on the design of policy measures in the field of farm investments.

SOCIAL BUSINESS DEVELOPMENT IN LITHUANIAN RURAL AREAS

SOCIALINIO VERSLO PLÈTRA LIETUVOS KAIMO VIETOVÈSE

S. Navasaitienė

Aleksandras Stulginskis University

In the frame of common Belorussian-Lithuanian Project „Social entrepreneurship as a innovative activity form in Lithuania and Belorussia“ No. TAP LB-07-2015 on January, 2015 got a great start a new international research. The research is **focused** on social business concept, which is based on a new valued experiences in consumption, increase workforce productivity and business effectiveness within the accelerated innovation process including financial vitability and social orientation. Social business development in rural areas is available under identification of new needs of rural communities and other stakeholders. Social Business Development Concept of Lithuania is acted in 3th April, 2015, Act No. 4-207 (Ministry of Economics of the Republic of Lithuania, 2015) is focused on social business model development with organizational and entrepreneurial challenges possessed by new ways of business organization and value formation by improving business environment, and reveals how business organizations can apply social focus on creation meaningful business value.

Social entrepreneurship becomes as innitiative for improvement the change in the structure of enterprises and society, and such phenomenon is called social entrepreneurship (ability to create innovative solutions to social problems and mobilize the business ideas, information, resources and social structures for moderating social changes).

Results. Social business perspectively presumes that network of individuals or organizations with access to knowledge and other useful resources with the focus on social problems solutions is a main element of social entrepreneurship (Hessels, 2008). Social network start principles are based on new or expanded business development model (Kim, Aldrich, 2005). Mainly important idea is accumulated by social capital is the outcome of the process of social entrepreneurship and social business development. Goals of the research are composed according the identification of social business environment impacts and development of innovative entrepreneurial activities upon sustainable regional development in Lithuania and experience of social business cases. Interview method was applied for identification the preconditions to start social business in Lithuanian rural areas. The results of analysis of social business development in Lithuanian rural areas are concreted on social business vision creation by the help of task identification, activities planning, investment and profitability in the frame of project coordination capabilities.

Consequently, social entrepreneurship is not available without social capital, and it means that a sophisticated framework has a construction of diferent conceptual dimensions – structural, relational, cognitive. Social networks are needful in rural areas, where entrepreneurial environment is more tidy interacting with local authority, communities and rural residents.

Comparing **the findings** from different reviews, the research helps to diverse concept of social business with practical dimensions – new activity, innovation and partnership. Survey of strategic factors for social infrastructure in different regions of Lithuania arises the possibilities to identify new types of economic acitivities and entrepreneurial niches – necessity of volunteering and mentoring for startups.

Finally, the social business development model in rural areas of Lithuania is available upon the LEADER method as EU innitiative for stimulating activities of local authority to start strenghten partnership and communities.

BENDRUOMENINIŲ PROJEKTŲ REZULTATYVUMO VALDYMAS

MANAGEMENT OF EFFECTIVENESS OF COMMUNITY PROJECTS

V. Pilipavičius, L. Matulevičienė
Aleksandro Stulginskio universitetas

Aktualumas. Projektinė veikla kaimo bendruomeninėse organizacijose suaktyvėjo dėka LEADER programos plėtros bei jos metodų diegimo Lietuvos kaimo vietovėse.

Projektų valdymo moksliniai tyrimai dažniausiai siejami su pelno siekiančių organizacijų (verslo) projektais, kurių rezultatai, iš anksto integruoti į šių organizacijų permanentinį vystymą ilgalaikėje verslo darbotvarkėje. Bendruomeninių projektų išskirtinumas tas, kad jų rezultatai turi būti siejami ne tik su organizacijos vystymu, bet ir su teritorine kaimo vietovių plėtra.

Praėjusio, 2007–2013 m. kaimo plėtros programinio laikotarpio praktika parodė, kad kaimo bendruomeninės organizacijos rengdamos ir įgyvendamos projektus, aktualizavo finansuotojų, o ne kaimo vietovių vystymo prioritetus. Įgyvendinant projektus, buvo nukrypstama į fragmentinius ir trumpalaikius tikslus, nesusietus su projekto rezultatų permanente panauda ilgalaikiai teritorinei plėtrai. Tad aktualizuojasi problema: kokie veiksniai lemia bendruomeninių projektų rezultatyvumą ir kaip užtikrinti bendruomeninių projektų tęstinumą, sąlygojančią teritorinę plėtrą?

Tyrimo tikslas: išryškinti teorinius projektų rezultatyvumą lemiančius veiksnius, numatyti linkmes sąlygojančias bendruomeninių projektų tęstinumą.

Tyrimo metodikos struktūrą sudaro teorinė projektų valdymo analizė ir atvejo tyrimas. Teorinė projektų valdymo analizė, siekiant išryškinti projektų rezultatyvumą lemiančius veiksnius, grindžiama sisteminiu požiūriu į projekto valdymą, projektų rengimo ir įgyvendinimo procesų valdymo bei projektų įgyvendinamų pagal LEADER metodą aspektais. Atvejo tyrimas, siekiant nustatyti bendruomeninių projektų tęstinumą sąlygojančias linkmes, atliktas analizuojant pagal LEADER metodą 2007–2013 m. įgyvendintus Prienų r. bendruomeninius projektus bei įgyvendintų projektų rezultatų panaudą 2014–2020 m. projektiniuose numatymuose.

Tyrimo rezultatai. Projekto rezultatyvumą lemia šie veiksniai: aiški ir racionali projekto koncepcija; realūs ir pasiekiami projekte numatyti rezultatai; projekto rezultatų nauda ekonominei ir socialinei plėtrai; projekto rengėjų ir įgyvendintojų profesionalumas. Atvejo tyrimas parodė, kad įgyvendinti bendruomeniniai projektai formaliai atitinka LEADER metodo numatomus rodiklius, tačiau neturi jokio poveikio ilgalaikiai gyvenamųjų vietovių plėtrai. Tad bendruomeninių projektų tęstinumą sąlygoja gyvenamosios vietovės vystymas šiomis linkmėmis: gyvybingumo stiprinimo – gyvensenos sąlygų kartotinumų orientacija; funkcionalumo užtikrinimo – papildomumo ir pažangos orientacija; tvermės inicijavimo – gyvensenos sąlygų kartotinumų bei papildomumo ir pažangos veiklinimas siekiamybės kontekste.

Išvados. Bendruomeninių projektų rezultatyvumą lemia aiški projekto koncepcija, realių projektų rezultatų aprašų parengimas ir poveikio veiklų rezultatams įgyvendinti profesionalus valdymas bei projekto rezultatų panaudos ilgalaikėje teritorinės plėtros perspektyvoje siekinių numatymas. Bendruomeninių projektų tęstinumą sąlygoja įgyvendintų projektų rezultatų, kaip išteklių kituose projekte panauda, teritorijos gyvybingumo stiprinimo ir veiklos funkcionalumo užtikrinimo bei inicijavimo tvermei linkmėmis. Fragmentinis ir vienkartinis įgyvendintų bendruomeninių projektų pobūdis rodo, kad kaimo vietovės neturi ilgalaikių teritorinės plėtros programų, bendruomeninių organizacijų veikloje dominuoja vartotojiškas požiūris bei planinis veiklos pobūdis. Tad siekiant bendruomeninių projektų tęstinumo, sąlygojančio teritorinę plėtrą, būtina rengti kaimo vietovių vystymo programas bei stiprinti bendruomeninių organizacijų verslumo ir projektinio-programinio veiklos organizavimo įgūdžius.

MAŠINŲ RATELIAI (TECHNINIŲ PASLAUGŲ ORGANIZAVIMAS)

MACHINERY RINGS (ORGANIZATION OF TECHNICAL SERVICES)

J. Ramanauskas, R. Stašys
Klaipėdos universitetas

Lietuvos ir kitų šalių patirtis rodo, kad ūkininkų apsirūpinimas techninėmis priemonėmis yra labai netolygus. Dalis ūkininkų silpnai apsirūpinę mašinomis ir dėl to žemės ūkio darbai atliekami ne laiku ir nekokybiškai, kita ūkininkų dalis turi perteklinius technikos pajėgumus.

Tyrimo problema – koks yra žemės ūkio technikos panaudojimas ir kaip ūkininkui pasirinkti naudingiausią naudojimo formą?

Tyrimo tikslas – atlikus Lietuvos ir užsienio šalių ūkininkų žemės ūkio technikos naudojimo analizę, pateikti labiausiai efektyvią mašinų naudojimo formą.

Tyrimo metodika. Atlikta ekspertų apklausa (ūkininkai ir agroserviso kooperatyvų vadovai) ne tik Lietuvoje, bet ir Vokietijoje, Danijoje, Olandijoje, Lenkijoje, Ukrainoje, Švedijoje. Be to, tyrimo metu pravedami interviu įvairiuose Lietuvos rajonuose su jaunais ūkininkais ir su ūkininkais, kurie turi beveik visą mašinų komplektą.

Rezultatai. Žemdirbiai gali turėti nuosavas mašinas ir jomis atlikti visus ūkio darbus, tačiau smulkūs ir vidutinio dydžio ūkininkai dažniausiai neturi pakankamo žemės ploto ir todėl brangiai nupirkta mašina negali būti visiškai apkrauta. Tyrimai rodo, kad sumažėjus traktoriaus metiniam išdirbiui nuo 1400 iki 400 val., darbo savikaina padidėja vos ne dvigubai, o pabrangus darbams, brangsta ir gaminamos produkcijos savikaina bei mažėja pelnai. Tradiciškai ūkininkai linkę taikyti nuosavų mašinų naudojimą, dažnai jiems suteikia paslaugas įvairios privačios agroserviso įmonės, jie naudojami paslaugomis, atliekamomis pagal principą “kaimynas-kaimynui” ir pan., kuriami techninių paslaugų kooperatyvai.

Visų paslaugų gavimas turi ir plusų, ir minusų, tačiau daugelio šalių patirtis patvirtina naudingumą, naudojant žemės ūkio techniką kooperacijos pagrindais, organizuojant darbus mašinų ratelių (vokišk. Maschinenring MR) principu. Tai tarpusavio pagalbos atvejis: neformuojama bendra nuosavybė, visi ratelio nariai dirba su savo technika, tik paslaugų pasiūla ir pagalbos prašymai (paklausa) vyksta per reikalų tvarkytoją (vadybininką).

Galima apibendrinti šios populiaros daugelyje šalių sistemos veikimo rezultatus: ženkliai sumažėja bendras technikos poreikis ir vidutinės darbų atlikimo išlaidos; didesnio pajėgumo technika atlieka darbą per daug trumpesnį laiką; dėl mašinų ir įrenginių didesnio apkrovimo sutrumpėja nusidėvėjimo laikotarpis (greičiau sukaupiamos lėšos įrenginio atnaujinimui), kas sudaro galimybę įsigyti pačią moderniausią techniką; užtikrinama aukštesnė atliekamų darbų kokybė, nes technikos savininkai turi galimybę tobulinti įgūdžius darbui su 1–2 tipų mašinomis (technikos komplektais) ir profesionaliai panaudoti visus tokios technikos teikiamus privalumus; ūkininkams, kurie savo ūkyje dirba ne pilną darbo dieną, nereikia patiems įsigyti brangią žemės ūkio techniką, padargus, įrangą; gaunamos papildomos pajamos.

Nežiūrint į akivaizdžius technikos kooperacijos privalumus, MR Lietuvoje nėra kuriami, netampa populiariais, nes ūkininkams nepakankamai informuoti apie kooperatyvų naudą, trūksta žinių, sunku surasti tinkamą energingą vadovą, trukdo psichologinės problemos – ūkininkai nepasitiki kaimynais ir vadovais, dar giliai išišaknijęs individualistinis mąstymas, nenoras keisti savo veiklos įpročius. Gan neigiamą poveikį kooperacijos plėtrai suvaidino Europinė parama, kurios suformuotos sąlygos paskatino vos ne kiekvieną ūkininką įsigyti naują žemės ūkio techniką, tačiau visiškai neskatino analizuoti tos technikos panaudojimo efektyvumą.

Išvada. Pavienių ūkininkų mašinų išdirbis yra labai mažas, o tai turi neigiamos įtakos darbų ir gaminamos produkcijos savikainai. Ūkininkams naudingas kooperuotas technikos naudojimas – mašinų rateliai, todėl būtina jiems organizuoti kursus tarpūkinės technikos naudojimo klausimais, sukūrus atitinkamas mokymo programas.

PARAMOS GAMINTOJŲ GRUPIŲ ĮSISTEIGIMUI 2014–2020 M. LIETUVOJE IR LENKIJOJE PALYGINIMAS

COMPARISON OF SUPPORT FOR ESTABLISHMENT OF PRODUCER GROUPS FOR THE 2014–2020 IN LITHUANIA AND POLAND

J. Ramanauskas¹, V. Vazonis²

¹ Klaipėdos universiteta

² Aleksandro Stulginskio universitetas

Tyrimo aktualumas. Žemdirbių kooperacija tiek Lietuvoje, tiek Lenkijoje yra labai svarbi, nes abiejose šalyse yra daug smulkių ūkių, o pirminės žemės ūkio produkcijos pirkėjų reikalavimai auga ir pavieniams žemdirbiams juos įvykdyti sunku. ES kooperacijos skatinti taikoma ypatinga priemonė gamintojų grupių ir organizacijų (GO) rėmimas. Lenkijoje įsisteigimo rėmimas taikomas nuo įstojimo į ES, o iš nacionalinio biudžeto lėšų – dar anksčiau. Tuo tarpu Lietuvoje ši kooperatyvų plėtros skatinimo priemonė į Kaimo plėtros 2014–2020 m. programą įtraukta pirmą kartą. Pažymėtina, kad Lietuvoje yra tik vienas kooperatyvas, kuris pagal vaisių ir daržovių rinkos organizavimo tvarką pripažintas GO.

Tyrimo tikslas – palyginti numatomos paramos GO įsisteigimui Lietuvoje ir Lenkijoje rodiklius bei įvertinti šios paramos galimą poveikį žemdirbių kooperatyvų plėtrai.

Tyrimo metu palyginti abiejų šalių kaimo plėtros programų 2014–2020 m. rodikliai.

Reikalavimai paramai gauti Lietuvoje ir Lenkijoje panašūs – paramą gali gauti naujai įkurti juridiniai asmenys, sudaryti fizinių ir (ar) juridinių asmenų, vykdančių žemės ūkio veiklą, parengę verslo planą 5 metams ir pripažinti GO. Metinės išmokos dydis, apskaičiuojamas pagal metinę parduotos produkcijos vertę, Lietuvoje yra didesnis nei Lenkijoje. Lietuvoje išmokos dydis nuo metinės parduotos produkcijos vertės sudaro: už pirmuosius metus – 10 proc., už antruosius – 9 proc., už trečiuosius – 8 proc., už ketvirtuosius – 7 proc., už penktuosius – 6 proc., o Lenkijoje atitinkamai – 10, 8, 6, 5 ir 4 proc.

Paramos dydis ir numatoma jos aprėptis Lietuvoje ir Lenkijoje, net ir atsižvelgus į skirtingą šių šalių gyventojų skaičių ir bendrosios žemės ūkio produkcijos apimtį, kardinaliai skiriasi (lentelė).

Lentelė. Numatomos paramos žemdirbių GO įsisteigimui Lietuvoje ir Lenkijoje 2014–2020 m. rodikliai

Šalys	Viešoji parama GO įsisteigimui (mln. eurų)	Numatomas įsisteigti GO skaičius	Paramą gausiančių ūkių skaičius
Lietuva	1,8	4	40
Lenkija	403	1809	36180

Lietuvoje Kaimo plėtros 2014–2020 m. programoje šiai priemonei numatyta tik 0,09 proc. finansinio plano lėšų. Įvertinant tai, kad realiai Lietuvoje GO gali būti pripažinti tik kooperatyvai, numatoma parama praktiškai nesudaro prielaidų esminiam žemdirbių kooperatyvų skaičiaus išaugimui.

Išvada. Numatoma parama GO įsisteigimui Lietuvoje, palyginus su Lenkija, yra labai maža ir esminės įtakos kooperatyvų plėtrai neturės, todėl Kaimo plėtros 2014–2020 m. programos nuostatas rekomenduojama koreguoti.

ŽMOGIŠKŲJŲ IŠTEKLIŲ VALDYMAS VERSLO APLINKOS POKYČIŲ KONTEKSTE

HUMAN RESOURCE MANAGEMENT IN THE CONTEXT OF BUSINESS ENVIRONMENTAL CHANGE

J. Ramanauskas, D. Viningienė

Klaipėdos universitetas

Aktualumas. XXI amžiuje stebimi itin reikšmingi verslo aplinkos pokyčiai, kurie lemia visų rinkos dalyvių – įmonių, vartotojų ir kitų suinteresuotųjų grupių – elgseną. Pastebima vartotojų nuostatų dėl aplinkosaugos, ekologiškumo ir socialinės atsakomybės didėjanti raiška, verčia įmones ieškoti naujų konkurencinio pranašumo įgijimo šaltinių. Subalansuotos plėtros tendencijos, t. y. ekologinių, ekonominių ir socialinių visuomenės tikslų darna, neišvengiamai keičia marketingo sprendimų plėtotės kryptį, organizacijų veiklą ir žmogiškųjų išteklių valdymą jose. Pastaraisiais metais pradeda dominuoti marketingo idėja pagrįsta požiūriu, kad rinkos dalyviai turi gebėti kurti prasmingus santykius, kurie teikia ekonominę ir socialinę vertę ne tik tiesioginiams prekių vartotojams, bet visoms svarbioms suinteresuotosioms grupėms. Šios grupės priverčia organizacijas būti atsakingas už savo veiksmus, nukreiptus tiek į išorės, tiek vidaus į vartotojus, t. y. žmogiškuosius išteklius.

Tikslas – pateikti marketingo verslo aplinkos pokyčių tendencijų kryptis, reikšmingas organizacijų žmogiškųjų išteklių valdymui.

Metodika. Tyrimui pasirinktas metodas yra empirinių tyrimų šaltinių analizė, kuriuose analizuojami marketingo verslo aplinkos pokyčius ir jų ateities tendencijų kryptys, kurios yra ir bus reikšmingos organizacijų žmogiškųjų išteklių valdymui. Kokybiniam tyrimui pasirinktos kelios dešimtys užsienio mokslininkų straipsnių apie atliktus tyrimus marketingo, žmogiškųjų išteklių valdymo, aplinkos pokyčių poveikio organizacijų veiklai srityse ir atlikta jų analizė. Pagrindiniai atrankos kriterijai, kuriais remiantis atrinkti straipsniai tyrimui: užsienio šalių mokslininkų straipsniai apie žmogiškųjų išteklių valdymą, marketingo verslo aplinkos pokyčius; empiriniai tyrimai, kurie buvo atlikti per pastarąjį šio šimtmečio dešimtmetį.

Rezultatai. Empirinių tyrimų šaltinių analizės metu nustatyta, kad sunku įmonėms atpažinti ir prisitaikyti prie pokyčių, kai tai pasireiškia staiga, drastiškai, priverstinai iš išorės. Tačiau tyrimai rodo, kad staigus pasikeitimas gali duoti naudos įmonėms, kurios investavo ir sukūrė lanksčius pajėgumus ir išteklius. Empiriniai tyrimai įrodė, kad: yra didelis santykis tarp žmogiškųjų išteklių ir organizacijų pardavimų, kokybės, darbuotojų kaitos, pelno, rinkos vertės ir investicijų grąžos; kad klientų lūkesčiai dėl pasitikėjimo ir ilgalaikio darbo turi teigiamą poveikį organizacijų žmogiškųjų išteklių valdymo praktikai; kad dėl didėjančio gyvenimo tempo, itin spartaus naujausių technologijų skverbimosi į kasdieninį gyvenimą, neramumų rinkoje, kinta vartotojų poreikiai, didėja ir didės konkurencija dėl vartotojų dėmesio ir piniginės; kad auga ir augs vartotojų galia; kad šie pokyčiai turi ir turės įtakos organizacijų žmogiškųjų išteklių valdymui, nes nuo tinkamo darbuotojų pasirengimo, kompetencijos, gebėjimų priklausys ir organizacijų gebėjimas prisiderinti prie verslo aplinkos pokyčių.

Išvados. Empirinių tyrimų šaltinių analizė parodė, kad pokyčiai vykstantys marketingo verslo aplinkoje XXI amžiuje itin spartūs. Verslo aplinkos tyrimai pasaulinės krizės kontekste atskleidė, kaip verslo aplinkos pokyčiai dėl pasaulinės ekonominės krizės įtakojo žmogiškųjų išteklių valdymo ir marketingo, darbuotojų ir klientų vertybių, pasitikėjimo, inovacijų sritis. Mokslininkų įžvalgos į ateities marketingą pateikė pagrindinę ateities tendenciją marketingo verslo aplinkoje – neišvengiamai didės vartotojo įtaka visose srityse. Ir vartotojų poreikių valdymas taps iššūkiu organizacijų marketingui ir žmogiškųjų išteklių valdymui.

NEW VALUE OF SOCIAL BUSINESS IN SUSTAINABLE REGIONAL DEVELOPMENT OF EU

SOCIALINIO VERSLO NAUJA VERTĖ ES TVARIOS REGIONINĖS PLĖTROS KONTEKSTE

R. Rukuižienė

Aleksandras Stulginskis University

In the frame of common Belorussian-Lithuanian Project „Social entrepreneurship as a innovative activity form in Lithuania and Belorussia“ No. TAP LB-07-2015 the scientific research is focused on social business highlights to underly significant transformation of social and economic infrastructure in the context of EU regional development.

Goals of scientific research are composed up to the identification of social business environment changes and innovative entrepreneurial activities upon EU sustainable regional development. The research object – value of social business. Research aim is focused on conceptual analysis of social business and it's functions.

Research results are displayed in analytical levels – theoretical and practical outlook to social business in EU; focus on managerial invented process and identification of socially oriented business referable functions.

Survey of social business concept provides a broad, comprehensive theoretical level scientific discussions and empirical studies as the result. The analysis of EU Programme „Europe 2020“ serves for implementation the EU pilot programmes with the focus on: 1) social entrepreneurs to support them financially; 2) help charities and other not-for-profits set-up social enterprises with revenue generating activities, enabling them to better achieve social change; 3) providence of EU structural support mechanisms targeting the specific organisational needs of the investors to help social enterprises move towards greater social impact and sustainability; 4) work to promote awareness and understanding of social business practice and to create a favourable environment in markets that lack institutional support.

Types of social business in EU – economical activity is up-graded usually to socially oriented business or regional development projects, housing works, disability SMEs, non-profit organizations (volunteer, donate activity). Implemented business development projects in EU countries could be interesting as the good experienced examples illustrating the results of EU structural support. Social networking serves for acknowledgement population about good experience in social business development in EU countries generally by EC networking EUclid – “Social Innovation Europe”, “SIEurope”, EU SocialInnov” and etc. (EUclid, 2013).

Social business with primarily social objectives, whose surpluses are principally re-invested for that purpose in business or community, rather than being driven by the need to maximise profit for shareholders and owners (Study on, 2007). This definition is rather general and includes both the input to this specific enterprise and the output as social target. In social business the business social responsibility (BSR) concept highlights a BSR development framework (systematic results), and changes available in awardness to interrelated of three BSR levels – business sustainability, entrepreneurial activity and invention strategy. Finally, social business development in EU is oriented on a non-systematic approaches by using variety of business development concepts of social entrepreneurship, non-economic entrepreneurship, social enterprise, social innovation, socially responsible business with community interests to create company (CIC) or social entrepreneurial organization (SEO), which merge characteristics usually associated with either society or the market in a largely unprecedented way (Krlev, 2012).

In the context of this study, available framework of social business development serves for guiding reference for the discussion how survey helps to identify the new value to activate entrepreneurial activity as real economic, innovative business, business with clear orientation to social responsibility.

COMPARISON OF MARKET POWER IN LITHUANIAN AND HUNGARIAN DIARY MARKET

LIETUVOS IR VENGRIJOS ŽALIO PIENO RINKOS GALIOS PALYGINIMAS

A. Stalgienė¹, L. J. Bakucs², I. Ferto²

¹ *Lithuanian Institute of Agrarian Economics*

² *Institute of Economics of the Hungarian Academy of Sciences*

Milk production in Lithuania, and Hungary, is one of the most developed agricultural sectors. The dominant position in the Lithuanian milk processing sector is held by three milk processing companies. These companies accounted for approximately 80% of the total purchases of milk. In Hungary five companies purchase about 60% of milk. Dairy products account for about 25% of the total agro-food industry in Lithuania. As the milk in Lithuania produces by a lot of milk producers, who sell their product to several customers (several large dairy processors), a **hypothesis** appears, that Lithuanian and Hungarian raw milk sector is oligopsonic. This situation is typical for many agricultural products in food supply chain.

This study **aims** to determine the market power of the Lithuanian and Hungarian milk processing industry on the market of raw milk analysing market power at the firm level data.

Method. An empirical analysis is based on the New Empirical Industrial Organization (NEIO) market power models. Using the firm-level data for the Lithuania and Hungarian dairy companies it was assumed that the milk processing plants use only three factors, namely, raw milk, capital and labor for the production function of the dairy plant. Using the firm-level data for dairy companies has been estimated the parameter of market power as constant parameter and used the dummy variables to specify the parameter of oligopsony power.

Results. Empirical research has showed that there was an oligopsony 0.3 in the Lithuanian and 0.2 in Hungarian raw milk market according to firm-level data. This econometric result is consistent with a relatively highly concentration in the Lithuanian and Hungarian milk processing industry.

Conclusion. After the comparison the market power of the Lithuanian and Hungarian milk processing industry on the market of raw milk analysing market power at the firm level data was observed that dairy market power is stronger in Lithuania.

GRANTS FROM THE STATE BUDGET AS AN EXTERNAL SOURCE REVENUE FOR POLISH MUNICIPALITIES

DOTACIJOS IŠ VALSTYBĖS BIUDŽETO KAIP IŠORINIS LENKIJOS SAVIVALDYBIŲ PAJAMŲ ŠALTINIS

A. Świrski¹, J. Źukovskis²

¹ *University of Natural Sciences and Humanities in Siedlce*

² *Aleksandras Stulginskis University*

Decentralization of public finances resulted in the division of tasks between the Local Government Units (LGU): municipalities, counties and provinces. Together with the division of tasks sources of income were divided. Unfortunately own revenues, which were granted to municipalities are not sufficient to carry out these tasks. Therefore, municipalities (also other LGU) were equipped with additional - external sources of income. Earmarked grants from the state budget are specific income, which supports the development of the municipalities, enables the realization of many investments and supports the implementation of national development strategy. In many cases, they allow the realization of investment projects which the municipality itself could not afford. Thus they constitute the important source of incomes for municipalities.

Aim of research – to present earmarked grants from the state budget as a vital source of income and financial support for municipalities, which allow socio-economic development of a region.

Research methods. Analysis of the literature as well as statistical data from Polish Statistical Office and Ministry of Finance are used in the article. The analysis of statistical data covers period 2004–2013. On next step of research this data will be compared with Lithuanians data from same level.

Results. Regarding the current autonomous municipality's tasks, only a few may be financed by grants, i.e. tasks which, in the opinion of the government, may be treated as a tool by the government to impact the community. This however, presents a considerable restriction of freedom and independence of the local authorities (Borodo, 2006). Among the mentioned grants the following may be: grants to support education in rural areas, and grants for tasks under the patronage of the state in the field of culture.

The amount of the grants received from the state budget by the municipalities has been characterized with upward trend, in 2009, due to economic crisis, these sums of money dropped significantly. The percentage share of municipality grants in general amount has been decreasing since 2008. The lowest share may be observed in 2004 and then in 2011, which is due to the increasing amount of grants for counties.

Conclusions. The increasing numbers of grants directed to LGUs are an expression of the decentralization of public finances. This is a positive phenomenon. What is more, the largest share of grants (about 71%) falls to municipalities, which are the basic units of local government. Municipalities are considered to be the local units that can use the money from the grants in the most effective way. Although in literature it is shown, that grants hold minor significance in local development, the article presents that GDP worked out by local units are strongly correlated to transferred grants. Thus, the local development is strictly linked with the grant funds. It is to be expected that further improvements in the efficiency of grants usage by local governments will take place after the implementation of task budgeting (a method of planning the budget) and the principles of New Public Management.

THE EVALUATION OF ECONOMIC ATTRACTIVENESS TO DIFFERENT FARMING TYPES IN LITHUANIA

ĮVAIRIŲ ŪKININKAVIMO TIPŲ PATRAUKLUMO VERTINIMAS LIETUVOJE

A. Volkov

Lithuanian Institute of Agrarian Economics

Since joining the EU Lithuanian agricultural structure began to take a new direction. Developed livestock sector in Lithuania has now become developing. In 2013 the number of livestock units as compared to 2004 has decreased by 35%. The willing to engage in animal husbandry in Lithuania has also decline. Crop production, namely cereal cultivation, has become one of the most popular farming trends. In 2013 the crop output increased by more than 137% as compared to 2004. It is likely that the application of the CAP direct support model in Lithuania since 2004 has had an impact on such structural change. In order to distribute and determinate the level of direct support for the CAP 2014–2020 and next periods, it is important to assess how much CAP 2004–2013 direct support model had contributed to the economic attractiveness to different type of farming and at the same time had accelerated the agricultural structure change in Lithuania.

The problem of the research - the extent to which the CAP 2004–2013 direct support (all production-related subsidies) model contributed to the increasing/reduction economic attractiveness to the different types of farming in Lithuania.

The objective of the research is to carry out the selection of indicators that characterize the economic attractiveness to different farming types and evaluate the impact of CAP 2004–2013 direct support to these aggregated indicators.

The methodology. A review of scientific literature allowed choosing indicators that could be suitable to characterize the economic attractiveness to different farming types. Estimating the weights for these indicators has been carried out on the basis of expert evaluation. Using FADN data and applying a quantitative multi-criteria evaluation method TOPSIS the change of the economic attractiveness to 5 selected types of farming (specialist cereals; general field cropping; horticulture; specialist dairying; grazing livestock) was assessed.

Results. While analysing scientific literature the pilot model of economic attractiveness to different farming types was composed and described by six indicators, four of which are maximizing – Berry ratio, rate of return, savings, family farm income per FWU; and two minimizing – the level of depreciation of investment and labour input (h). According to expert evaluation weights values of indicators were distributed as follows: Berry ratio and rate of return – for each 0.2; remaining indicators – for each 0.15. Using TOPSIS method two alternatives (types of farming) evaluation matrixes of values were estimated: *comparative* matrix – eliminating subsidies on production (direct payments, LFA, organic farming, etc.) for 2004–2013 period and the *status-quo* matrix – applying subsidies on production as it is in Lithuania under the CAP 2004-2013. In the *comparative* case the average of evaluated values of indicators showed a strong economic attractiveness only to horticultural farming. The other analysed farming types would be at least by 54 % less attractive in comparison to horticulture. In the case of *status-quo* the cultivation of cereals is the most economically attractive type of farming, which by 85% more attractive in comparison to *comparative* case. Meanwhile, the economic attractiveness of horticultural farming in *status-quo* case fell down by 41%, of dairying – by 18%. Moreover, the 2004-2013 average of evaluated values of economic attractiveness indicators for cereal cultivation is by 59% higher than the average values of other analysed farming types.

Conclusions. According to the pilot economic attractiveness evaluation model, the 2004-2013 CAP direct support in Lithuania basically prompted economic attractiveness of such farming type as cereal growing that in turn stimulated farmers' reorientation towards a more economically attractive type of farming. Such reorientation in part had the main impact on the structural change of agriculture in Lithuania, which currently aims an increasing superiority of production of cereals.

SOCIALIAI ATSAKINGŲ ĮMONIŲ VERTINIMAS ORGANIZACINĖS KULTŪROS ASPEKTU

EVALUATION OF SOCIALLY RESPONSIBLE ENTERPRISES FROM THE VIEWPOINT OF ORGANIZATIONAL CULTURE

L. Šimanskienė, J. Paužolienė

Klaipėdos universitetas

Aktualumas. Vykstantys ekonominiai-socialiniai pokyčiai pasaulyje neaplenkia ir Lietuvos. Pastaruoju metu, ypač Europoje, vis daugiau organizacijų vadovų suvokia, kaip svarbu tapti socialiai atsakinga įmone. Nors ir nėra labai daug organizacijų, įsitraukusių į tarptautinį socialiai atsakingų įmonių tinklą, tačiau yra akivaizdi tiek ekonominė, tiek geresnio įvaizdžio, tiek naujų klientų pritraukimo nauda. Taip pat nauda ir vidinė, nes saugesni darbuotojai, jiems sudaromos geresnės darbo sąlygos. Organizacijoms sėkmingai keistis, t. y. tapti socialiai atsakingomis sėkmingai padeda kryptingai kuriama organizacinė kultūra. Taigi nustatymas ar tokia organizacinė kultūra yra socialiai atsakingose organizacijose tampa iš ties aktuali.

Tikslas – nustatyti organizacinės kultūros elementus socialiai atsakingose įmonėse.

Metodika. Tyrimui pasirinktas metodas – dokumentų analizė. Kokybiniam tyrimui pasirinktos 44 Lietuvos socialiai atsakingos įmonės. Pagrindiniai atrankos kriterijai, kuriais remiantis atrinktos įmonės tyrimui: įmonėje turėtų dirbti daugiau kaip 10 žmonių; įmonės turi būti aktyvios dalyvės Jungtinių tautų pasaulio susitarimo veikloje; įmonės turi turėti aktyvų internetinį tinklą. Atliekant įmonių ir organizacijų internetinių tinklapių analizę aiškintasi kokie organizacinės kultūros elementai yra pateikti ir gali būti matomi tiek visuomenei, tiek organizacijos darbuotojams. Analizuojami pagrindiniai organizacinės kultūros elementai kaip: vertybės, herojai, simboliai, istorijos, ritualai (ceremonijos) bei kultūrinių ryšių tinklas (kalba). Buvo atlikta pasirinktų įmonių internetinių tinklapių, specialių leidinių, etikos kodeksų, strateginių planų, organizacijų socialinės atsakomybės ataskaitų ir kitų dokumentų (kuriuos pavyko rasti virtualioje erdvėje) analizė.

Rezultatai. Socialiai atsakingų organizacijų pavyzdžiu nustatėme, kad viešai prieinamuose dokumentuose, atliekant kokybinį tyrimą (dokumentų analizę) pasirinktose organizacijose atspindimi organizacinės kultūros elementai. Kaip ir galėjome tikėtis daugiausiai organizacinės kultūros elementų matome mokslo institucijose ir didžiosiose organizacijose. Šiuo požiūriu smulkaus ir vidutinio verslo organizacijų tinklalapiai yra ne tokie išsamūs. Tikriausiai tai yra pasekmė mažesnio organizacinės kultūros svarbos suvokimo ir neturėjimo pakankamų žmonių išteklių nuosekliai tvarkyti tinklalapį ar kitus organizacijos viešai prieinamus dokumentus. Daugiausiai pateikta informacijos apie organizacijų vertybes ir istorijas. 37 organizacijos (iš 44 organizacijų) viename ar kitame dokumente deklaruoja vertybes, kuriomis vadovaujasi savo veikloje, tačiau tik 16 paaiškina deklaruojamas vertybes. O 34 organizacijos pateikė ir istorijas. Gan sudėtinga buvo analizuoti kultūrinių ryšių tinklą. Pastebėta, kad kai kurios organizacijos norėdamos sustiprinti savo bendravimo tinklą tam pateikia specialius leidinius, kuriuose aprašoma organizacijos bendravimo kultūra, istoriniai faktai, vertybės, simbolio reikšmė ar kita informacija susijusi su organizacine kultūra.

Išvados. Socialiai atsakingų įmonių tinklalapiuose yra aiškiai išreikšta organizacinė kultūra. Mažiau pateikta duomenų apie kultūrinių ryšių tinklą, herojus ir apie vyraujančią organizacinę kultūrą. Dokumentų analizės metu nustatėme, kad daugiausiai organizacijos pateikia informaciją apie organizacinės kultūros elementus: vertybes, istorijas (tradicijas). Taigi socialiai atsakingos organizacijos suvokia ir organizacinės kultūros naudą, todėl ir yra sėkmingos.

PRIĖMIMO IR SKUBIOS PAGALBOS SKYRIAUS UŽIMTUMAS (PRIEŽASTYS IR SPRENDIMAI)

OCCUPANCY OF RECEPTION AND EMERGENCY DEPARTMENT (CAUSES AND SOLUTIONS)

G. Virketis^{1,2}, V. Krauzaitė¹

¹ Klaipėdos universitetas

² Klaipėdos universitetinė ligoninė

Politiniai, ekonominiai, teisiniai, socialiniai, kultūriniai, technologiniai, medicininiai ir kiti veiksniai skatina sveikatos priežiūros sistemą ne tik tapti siekiančia gyventojų sveikatingumo, bet ir nedelsiant reaguoti į medicininės pagalbos poreikius nuolat kintančioje aplinkoje. Vykstantys reiškiniai, kaip globalizacija, ekonominės krizės, terorizmas, gamtinės stichijos, infekcinių ligų protrūkiai, gamybinis ir buitinis traumatizmas, neprognozuojami nukentėjusių eismo įvykiuose pacientų srautai ženkliai įtakoja priėmimo ir skubios pagalbos skyrių užimtumą.

Tyrimo problema – priėmimo ir skubios pagalbos skyriaus užimtumo priežastys ir kokie galimi sprendimai užimtumo didėjimo sumažinimui.

Tyrimo tikslas – atlikus medicinos srities ekspertų apklausą, pateikti sprendimus, įgalinančius sumažinti užimtumą priėmimo ir skubios pagalbos skyriuose.

Tyrimo metodika. Atlikta ekspertų apklausa (apklausti rajonų, regionų ir respublikos lygmens stacionarinių asmens sveikatos priežiūros įstaigų priėmimo ir skubios pagalbos skyrių vedėjai). Buvo apžvelgta literatūros šaltinių analizė.

Rezultatai. Atlikti tyrimai parodė, kad priėmimo ir skubios pagalbos skyriuose pacientai užtrunka pakankamai ilgai – dauguma pacientų šiuose skyriuose praleidžia 2–5 val., o tuo tarpu Lietuvoje atliktas tyrimas parodė, kad ilgas laukimo laikas priėmimo ir skubios pagalbos skyriuose laikomas nuo 1–1,5 val. Laukimo laiką prailgina sunkios būklės atvežti pacientai, pacientai atvykę be indikacijų, gydytojų trūkumas, darbuotojų kvalifikacija, paties paciento noras bendradarbiauti su medikais ir kitos priežastys. Tyrimo duomenimis, efektyviam ir kokybiškam darbui trukdo nesubalansuotas teisinis reglamentavimas, neadekvatus finansavimas už paslaugas, nekokybiškas pirminio lygio paslaugų prieinamumas.

Priėmimo ir skubios pagalbos skyriuose laukimo laikas sukelia daug pasekmių kaip: gydymo trukmės pailgėjimas, pacientų pasitenkinimo sumažėjimas, pacientų sveikatos būklės pablogėjimas, saugumo sumažėjimas, pakartotiniai sugrįžimai, nepateisinamos ir neaiškios mirtys ir kt. Remiantis atlikto tyrimo duomenimis, mažinant vieną iš laukimo trukmę ilginančių veiksnių – nekokybišką pirminio lygio paslaugų prieinamumą, reikėtų svarstyti mokesčio dėl neskubios pagalbos paslaugų suteikimo aplenkiant šeimos gydytoją įvedimą. Taip pat siūloma būklę vertinti pagal penkias skubios pagalbos kategorijas, identifikuoti pagal atitinkamus kriterijus „neekstrinius pacientus“. Kadangi, šiuo metu pirminę paciento būklę įvertina gydytojas, siūloma, kad pirminį paciento būklės įvertinimą atliktų kvalifikuota slaugytoja. Reorganizavus priėmimo ir skubios pagalbos skyrius bei padidinus gydytojų – konsultantų skaičių, būtų išspręsta nemažai problemų.

Išvada. Šiuo metu daugelis priėmimo skubios pagalbos skyrių dėl įvairių priežasčių yra pakankamai užimti, o kartais net „perkrauti“. Tai gali neigiamai įtakoti prieinamumą ir paslaugų kokybę. Siūlomos priemonės – pacientų paskirstymas į penkias skubiosios pagalbos kategorijas, slaugytojų paruošimas pirminiam pacientų būklės vertinimui ir kitos priemonės padėtų pacientus tikslingiau nukreipti tolimesniam medicininės pagalbos teikimui, paslaugos būtų teikiamos kokybiškiau ir efektyviau. Šios problemos sprendimui reikalingi tolimesni tyrimai.

KOKYBINIŲ SVEIKATOS APSAUGOS RODIKLIŲ VALDYMAS

MANAGING QUALITATIVE INDICATORS OF HEALTH MANAGEMENT

K. Žegunis

Klaipėdos universitetas

Organizacijos “Euro health consumer powerhouse” 2014 m. ataskaitoje pateikti statistiniai rodikliai rodo tik patenkinamus arba blogus Lietuvos sveikatos apsaugos veiklos rezultatus. 2015 m. Europos Komisijos pateiktose išvadose, rekomenduojama gerinti Lietuvos sveikatos priežiūros sistemos rezultatus.

Tyrimo problema - kokie yra sveikatos apsaugos rodikliai ir kaip juos paveikti, siekiant efektyviau organizuoti medicininių paslaugų teikimą Lietuvoje.

Tyrimo tikslas – atlikus statistinių duomenų analizę, pateikti problemines Sveikatos apsaugos sritis, galimas probleminių rodiklių priežastis ir numatyti veiksmus, padedančius efektyviai gerinti Sveikatos apsaugos veiklos rezultatus.

Tyrimo metodika. Atlikta organizacijos “Euro health consumer powerhouse” 2014 m. statistinių rodiklių analizė. Taip pat yra atliekamas Lietuvos ASPĮ vadovų apklausos tyrimas, kurio rezultatai bus susisteminti ir panaudoti sekančiuose šio klausimo nagrinėjimo etapuose.

Rezultatai. Euro health consumer powerhouse (EHC) duomenimis medicinos paslaugų kokybė ES šalyse nuosekliai gerėja. Sveikatos apsaugos sistemai vertinti yra naudojamas EHC indeksas, kuris vertina kiekvienos šalies Sveikatos apsaugos veiklos rezultatus pagal patvirtintus vienodus kriterijus, taikomas europos šalių valstybėse nuo 2005 m.

EHC Lietuvos Sveikatos apsaugos veiklos rezultatus bendrai vertina tik patenkinamai, skirdamas 33 vietą iš 37 galimų, atitinkamai tik vidutiniškai, patenkinamai arba rečiau blogai yra vertinami atskiri Sveikatos apsaugos sistemos veiklos rodikliai.

Išvados. Lietuvoje šimtui tūkstančių gyventojų tenka keturi šimtai gydytojų, tačiau eilės pas šeimos gydytoją ar gydytoją specialistą yra ilgos ir tai rodo jog veikla yra neefektyviai organizuojama. Reikia efektyvinti medicininių paslaugų teikimo tvarką ir tą galima padaryti užtikrinus tolygų specialistų pasiskirstymą visoje šalyje taip pat įdiegus e-medicina sistemą, kuri leis išrašyti elektroninius receptus, centralizuotai peržiūrėti ir išsaugoti paciento medicininius įrašus. Rezultatai patvirtina pacietų švietimo trūkumą. Apie gydymo galimybes šalyje ir ES, pacientų teises daugiau turėtų būti kalbama viešojoje erdvėje, pirminės sveikatos priežiūros įstaigose.

Korupcija ir nedidelė biudžeto lėšų dalis, kuri yra skiriama Sveikatos apsaugai, rodo jog reikalingi ryžtingi politiniai sprendimai ir nuoseklus bei efektyvus sveikatos reformos vykdymas.

ORGANIZACINĖS PRIEMONĖS MAŽINANČIOS DARBUOTOJŲ PASIPRIEŠINIMĄ INOVACIJOMS

ORGANIZATIONAL MEANS FOR DECREASING EMPLOYEE RESISTANCE AGAINST INNOVATIONS

E. Župerkienė, A. Župerka, J. Paulikas

Klaipėdos universitetas

Aktualumas. Straipsnyje nagrinėjama problema – kokios priemonės gali padėti verslo organizacijoms įveikti darbuotojų pasipriešinimą inovacijoms. Mokslinėje literatūroje pabrėžiama būtinybė kovoti su nepageidaujamu darbuotojų pasipriešinimu nuo pačios inovacijų ar pokyčių diegimo pradžios. Berna-Martinez, Macia-Perez (2012, p. 154) pabrėžia, kad būtina dirbti nuo pradžių, kad būtų izoliuotas, neutralizuotas transformuotas pasipriešinimas į produktyvias jėgas. Šių mokslininkų patirtis parodė, kad pirmas žingsnis diegiant inovacijas turėtų būti susitikimas su visais įmonės darbuotojais, informuojant kiekvieną apie inovacijos proceso tikslus, taip pat darbuotojai turėtų būti įtraukiami kaip pagrindiniai pokyčių veikėjai ir niekada nesijausti inovacijų aukomis. Kaip parodė pasipriešinimo priežasčių analizė, viena svarbiausių šio proceso priežasčių yra nežinojimas. Berna-Martinez, Macia-Perez (2012, p. 160) bendriausia prasme siūlo ugdyti darbuotojus, išaiškinti tikslus, užduotis ir technologijas, kadangi pasipriešinimas inovacijoms yra nežinojimo pasipriešinimas.

Tikslas – ištirti kokios taikomos organizacinės priemonės padeda mažinti pasipriešinimą inovacijoms keleivinio transporto paslaugų įmonėje.

Tyrimo metodika. Įvardintai problemai ištirti atliktas kiekybinis tyrimas – viešojo keleivinio transporto įmonių grupės darbuotojų apklausa raštu. Tyrimo instrumentas – anketa. Tyrimo dalyviais pasirinktos Klaipėdos viešojo keleivinio transporto paslaugas teikiančios įmonės, kurios keleivių vežimo paslaugas teikia vieningai koordinuojamoje sistemoje. Klaipėdos mieste veikia 9 tokios įmonės, kuriose dirba 501 darbuotojas.

Šio sektoriaus įmonių pasirinkimas grindžiamas tuo, jog per paskutinius 5 metus Klaipėdos viešojo transporto sistemoje buvo įdiegtos šios inovacijos: elektroninio bilieto sistema, autobuso važiavimo maršrutų ir padėties nustatymo sistema, keleivių informavimo sistema, taip pat integruotas maršrutų tinklas. Įdiegus šias inovacijas, sumažėjo viešojo transporto bilietų kaina ir savikaina, taip pat optimizuotos keleivių vežimo sąnaudos, padidėjo keleivių ir kelionių skaičius. Šio sektoriaus inovacijų poreikis yra ypatingai aukštas, kadangi liečia didelę dalį visuomenės, yra susijęs su technologiniais procesais ir yra tiesiogiai susijęs su aplinkosaugos gerinimu mieste ir rajone. Apklausa atlikta 2014 metų gegužės – birželio mėnesiais. Klausimyno patikimumas nustatytas apskaičiuojant Cronbach alfa koeficientą (0,842). Respondentų atsakymų statistiniam reikšmingumui nustatyti taikyta neparimetrinių hipotezių tikrinimo procedūra; skaičiuoti koreliacijos koeficientai; taikyta faktorinė analizė.

Rezultatai. Tyrimas atskleidė, kad kuo aukštesnis darbuotojo išsilavinimas, tuo palankiau darbuotojas linkęs vertinti labiau organizacines, t.y. ne asmenines, vadovų priemones ar veiksmus mažinant pasipriešinimą inovacijoms. Tuo tarpu žemesnį išsilavinimą turintieji darbuotojai daugiau baiminasi prarasti darbo vietą, jiems inovacijų diegimas asocijuojasi su padidėjančiais kvalifikaciniais reikalavimais. Nustatyta, kad kuo aukštesnis darbuotojų išsilavinimas, tuo mažesnis jų negatyvus nusistatymas inovacijų atžvilgiu. Analizuojant respondentų atsakymus dėl veiksnių, lemiančių jų teigiamą požiūrį į inovacijas, nustatyta, kad daugiausiai darbuotojų (35,3 proc.) visiškai sutiko, kad labiausiai teigiamą požiūrį skatina materialinis paskatinimas, nemažiau pritarimo (33,6 proc.) sulaukė dalyvavimas mokymuose, kvalifikacijos kėlimas, daugiausiai abejonių respondentams kėlė toks veiksnys kaip galimybė dalyvauti ir būti įtrauktam į inovacijos kūrimą ir diegimą bei materialinis paskatinimas. Tyrimo rezultatai leidžia daryti prielaidą, kad tose organizacijose, kuriose daugiau dėmesio skiriama darbuotojų mokymui, pasipriešinimas inovacijoms yra mažesnis.

ИННОВАЦИОННАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ В ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВЕ

INNOVATION ACTIVITY IN ENTREPRENEURSHIP

Ю. Волынчук, Н. Хвищун

Луцкого национального технического университета

Существенной помехой для повышения потенциала международной конкурентоспособности Украины является отставание в сфере инновационных технологий. Вместе с тем, Правительство Украины определило инновационное развитие приоритетным, поскольку среди основных факторов конкурентоспособности определяющим является внедрение эффективных механизмов инновационной политики.

Поэтому **целью данного исследования** является рассмотрение вопроса инновационной деятельности в предпринимательской сфере, что является необходимой предпосылкой формирования стратегических конкурентных преимуществ современного бизнеса.

Результат. Инновационный процесс включает в себя реализацию инвестиций, в ходе которой сочетается наука, техника, экономика, предпринимательство и управление. Инновационная деятельность в предпринимательстве – одно из слабых мест современной экономики. Это связано со многими причинами: неэффективным налоговым регулированием, состоянием основных фондов предприятий, сложностью финансирования за счет собственных средств экономических субъектов. Внедрение инноваций и инвестиций для развития предпринимательства может осуществляться интенсивно или экстенсивно и быть направленным на сокращение трудо-, фондо- и материалоемкости продукции, тем самым обеспечивая повышение уровня конкурентоспособности экономики и национальной безопасности.

При этом важно отметить, что инновационное развитие предпринимательства тесно связано с инвестиционными вложениями. То есть, реализация инновационной модели развития требует надлежащего финансового обеспечения, недостаточность которого актуализирует вопрос привлечения инвестиций или получения внешних заимствований.

Заключение. Таким образом, деятельность предприятий будет эффективной лишь при рациональном использовании их стратегических ресурсов, поддержки и наращивания конкурентных преимуществ, адекватных требованиям мирового рынка. Такие конкурентные преимущества необходимо базировать на интенсивных новациях в различных отраслях национальной экономики, которые позволят получить значительные финансовые результаты.

ВОЗМОЖНОСТИ РАЗВИТИЯ ИННОВАЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПРОМЫШЛЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ ЗА СЧЕТ СОБСТВЕННЫХ ФИНАНСОВЫХ СРЕДСТВ

DEVELOPMENT OPPORTUNITIES OF INNOVATIVE ACTIVITY OF INDUSTRIAL
ENTERPRISES BASED ON THE OWN CAPITAL

Вл. Кафидов, Вч. Кафидов

Калининградский филиал Санкт-Петербургского экономического университета

Социально-экономическая значимость научно-технического прогресса обусловлена эффектом, который приносят его конечные результаты – инновации. Однако современное состояние инновационной сферы в России свидетельствует о наличии ряда проблем.

Задача исследования – рассмотреть возможности повышения эффективности инновационной деятельности промышленных предприятий.

Цель исследования – предложить способ реализации инновационного потенциала промышленного предприятия с использованием собственных финансовых средств.

Результат – разработка модели процесса финансирования инновационных процессов предприятия за счет его внутренних финансовых источников.

Основной особенностью инновационной деятельности, с точки зрения экономической оценки ее результатов, выступает невозможность применения критериев оценки обычных факторов производства – труда исполнителей и капитала, которые могут быть измерены с достаточной точностью, чего нельзя сказать об интеллектуальной собственности, стоимость которой, зачастую невозможно определить достаточно четко.

Поэтому на стадии существования инновации в виде интеллектуального продукта необходимо определить рациональный объем ее материализации (выпуска) и целесообразность финансирования производства инновации в соответствии с конъюнктурой рынка. Это предложено осуществлять с помощью модели рационального объема производства инновационной продукции, представленной в исследовании.

Обеспечению эффективности инновационных процессов (ИП) на промышленном предприятии с использованием для их проведения собственного финансирования, отвечает предложенная в исследовании модель процесса финансирования инновационных процессов за счет внутренних источников, когда для реализации инновационных разработок предлагается использовать предложенную схему их финансирования.

Заключение – используя предложенную в исследовании методику, промышленные предприятия смогут формировать эффективную инновационную деятельность, постепенно увеличивая свой инновационный потенциал за счет разработки и внедрения инноваций, находящихся на ранних стадиях разработки, с использованием собственных финансов.

МАРКЕТИНГ СОЦИАЛЬНЫХ ИННОВАЦИЙ

MARKETING OF SOCIAL INNOVATION

Е. Кучко, И. Левицкая, Н. Веремеева

Белорусский государственный университет, Государственный институт управления и социальных технологий БГУ

Актуальность проблемы связана с необходимостью продвижения социальных инициатив, имеющих целью достижение позитивной социальной реакции и привлечения ресурсов для их реализации.

Методика исследования, связанная с использованием социологических методов, а также SWOT и PEST-анализа, позволила определить факторы, способствующие реализации социальных инноваций.

Центральной **проблемой** маркетинга инноваций является обеспечение взаимoadaptации инноваций и среды их реализации, а также стимулирования социальной активности, творчества и инициативы как залога конкурентоспособности, стабильности и развития. В связи с этим социальный маркетинг инноваций возможно определить как комплекс мероприятий по исследованию социальных проблем, связанных с процессом создания и реализации конкретных инициатив и инновационных проектов и программ для обеспечения эффективного приспособления инноваций к запросам и требованиям среды, а также с целью оптимизации управленческих решений в области поддержки социальных инициатив.

Результаты. В части решения обозначенной проблемы представляется возможным обозначить основные направления деятельности в поле маркетинга социальных инноваций, способствующих повышению социального эффекта инновационных проектов, что выражается в росте доходов, удовлетворения потребностей, повышении степени безопасности, улучшению условий труда и отдыха, созданию дополнительных рабочих мест, увеличении продолжительности жизни:

– маркетинг инновационных социальных программ (включает маркетинг отношения к социальным инновациям, их восприятия, осведомленности населения по поводу инновационных социальных проектов, что способствует формированию положительного отношения к социальным инициативам);

– маркетинг инновационных социальных идей и ценностей (предусматривает измерение отношения к сложившимся оценкам, стереотипам, преодоление негативных поведенческих установок через продвижение ценностей творческого мышления, способствующего формированию социальной активности, инициативы, установок к развитию через обновление);

– маркетинг социальных проблем (осуществляется через продвижение, PR социальных проблем с целью их решения путем привлечения общественного внимания к инновационным социальным проектам со стороны государства, коммерческих структур, широкой общественности, а также осуществление комплексной информационной поддержки инновационных преобразований в социальной сфере, взаимодействия с лидерами инициатив и мнений, обеспечение эффективных каналов коммуникации с целевыми группами);

– маркетинг стимулирования социальных инициатив предполагает деятельность по мотивации к социальной активности населения, стимулирования предприимчивости и конкуренции, формирование социального партнерства и ответственности.

Заключение. Обеспечение взаимoadaptации инноваций и среды их реализации, а также стимулирования социальной активности, творчества и инициативы -- основа конкурентоспособности, стабильности и развития.

СОЦИОЛОГИЧЕСКИЙ МОНИТОРИНГ ПРОБЛЕМ ТРАНСФОРМАЦИИ ИНСТИТУТА ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНОЙ СОБСТВЕННОСТИ

PROBLEM OF SOCIOLOGICAL MONITORING IN TRANSFORMATION OF THE INSTITUTE OF INTELLECTUAL PROPERTY

И. Литвинчук

Житомирский национальный агроэкологический университет

Проблема продовольственной безопасности акцентирует внимание на инновационном развитии системы научно-образовательного обеспечения аграрной экономики как основного носителя интеллектуального потенциала агросектора. В то же время динамика процесса формирования института интеллектуальной собственности в аграрной экономике является достаточно пессимистичной. Это наводит на мысль о том, что в обществе нет понимания сути трансформационных процессов, вследствие чего возрастает потребность в исследованиях реакций различных социальных групп на проводимые преобразования.

Цель работы: выяснение общественного мнения субъектов социально-профессионального сегмента исполнителей научных и научно-технических работ в отношении аспектов институционализации интеллектуальной собственности в аграрной экономике.

Методология сбора, обработки и анализа социологической информации. Аудитория: специалисты-исполнители научных и научно-технических работ по совместительству. Объем выборочной совокупности: 570 респондентов (1% генеральной совокупности). Тип выборки: детерминированная квотная. Метод формирования выборки: бесповторный одноступенчатый отбор. Контролируемые признаки квотирования: 1) пол; 2) научная степень; 3) сектор деятельности; 4) категория персонала; 5) регион расположения учреждения, в котором работает респондент. Источник параметров выборки и методология стратификации: характеристики официального статистического распределения по состоянию на 31.12.2013 г. Полевые исследования: май–ноябрь 2014 г.

Основные результаты. 1. Показательной является недооцененность респондентами веса экономических факторов, детерминирующих процесс институционализации интеллектуальной собственности в аграрной экономике, что свидетельствует о тотальном восприятии обществом отношений интеллектуальной собственности в правовой парадигме. 2. Зафиксировано отсутствие каких-либо действий в направлении активизации создания в аграрных научно-образовательных учреждениях отделов по вопросам коммерциализации интеллектуальной собственности. 3. Более 70% респондентов отметили, что никогда не получали финансового вознаграждения за создание результатов интеллектуальной деятельности, то есть экономические инструменты стимулирования творческой деятельности в системе научно-образовательного обеспечения аграрной отрасли практически не применяются.

Выводы. Наличие дискуссии вокруг вопросов формирования института интеллектуальной собственности в аграрной экономике свидетельствует о возможном скрытом конфликте интересов агростейкхолдеров.

РЕАЛИЗАЦИИ ИННОВАЦИОННОГО ПРОЕКТА В УСЛОВИЯХ ИНФОРМАЦИОННОЙ АСИММЕТРИИ

THE IMPLEMENTATION OF INNOVATIVE PROJECTS UNDER INFORMATION ASYMMETRY

В. Чаплыгин¹, Вл. Кафидов²

¹ *Балтийский федеральный университет им. И. Канта*

² *Калининградский филиал Санкт-Петербургского государственного экономического университета*

Информация становится важным фактором экономического роста в современных условиях, необходимым материалом для процесса принятия решений, контроля и управления на всех уровнях и во всех сферах жизни общества. С начала 1990-х годов XX века традиционная индустриальная экономика в наиболее развитых странах мира трансформировалась преимущественно в информационную экономику.

Задача – определить методы оценки информационных потоков, исходящих от каждого из потенциальных партнеров для оптимального их выбора в условиях информационной асимметрии.

Цель – ключевые проблемы взаимодействия с предполагаемыми партнерами по инновационной деятельности на основе определенных критериев.

Результаты – при прочих равных условиях, наличие информационной асимметрии, обуславливает необходимость оценки предполагаемых партнеров по инновационной деятельности по определенным критериям, таких как репутация фирмы, ее положение на рынке и др., кроме того, с позиции важности потока сообщений по каждому из предполагаемых партнеров, что позволит на основе обозначенных критериев сформировать систему факторов, имеющих значение для выбора того или иного партнера, построив оптимизационную модель такого выбора. Данный подход наиболее эффективен для оценки готовности к совместной деятельности и обеспечения интенсивного обмена актуальной информацией. Он обеспечит открытость к непрерывным контактам в процессе реализации общего инновационного проекта, целесообразность, нужность и применимость поступающей информации с точки зрения достижения главной цели и решения основных задач взаимодействия, а также оперативности ее поступления со стороны каждого из возможных партнеров, что будет способствовать максимальной оптимизации информационных потоков в процессе совместной деятельности. На основании вышеизложенного можно сделать следующий вывод: в условиях информационной асимметрии, следует выбирать партнера для сотрудничества в инновационной сфере, посредством анализа информационных потоков, исходящих от потенциальных партнеров с позиции основных критериев теории информации: ценности, полезности, достоверности и количества прагматической информации, а также важности потока по ключевым проблемам взаимодействия, оперативности информации и средних временных затрат на получение одного сообщения, с применением современных методов и моделей оптимизации, учитывающих веса (показатели важности) указанных критериев. При этом наибольшую важность приобретают качественные характеристики принимаемой от предполагаемых партнеров информации, ввиду необходимости оперативного получения нужной информации.

Итог – подход к выбору партнера для осуществления инновационного проекта, предложенный в данном исследовании, позволит оптимизировать информационные потоки, функционирующие в процессе взаимодействия и будет способствовать получению наиболее нужной и качественной информации в его рамках, что имеет особую значимость в условиях зарождающегося в настоящее время шестого технологического уклада, одной из особенностей которого является становление информации важнейшим ресурсом научно-технического и инновационного развития и формирование информационной экономики.

PART II

Abstracts of Full Papers

DEMAND OF APPLIED RESEARCH FOR RURAL DEVELOPMENT IN LITHUANIA

TAIKOMŲJŲ KAIMO PLĖTROS MOKSLINIŲ TYRIMŲ POREIKIS LIETUVOJE

V. Aleknevičienė¹, V. Skulskis², E. Šarauskis¹, Z. Kriaučiūnienė¹, A. Šakickienė³

¹ *Aleksandras Stulginskis University*

² *Lithuanian Institute of Agrarian Economics*

³ *Lithuanian Agriculture Advisory Service*

The EU pays much attention to the rural development. First of all, agricultural production is the basis for the development of the processing industry; it also enables the supply of food products. Secondly, it is important to preserve natural resources and reduce the climate change. Thirdly, it is necessary to improve living standards of the rural inhabitants in order to maintain a viable countryside, preserve biodiversity and environment for the future generations. While implementing EU and Lithuanian strategic provisions, it is necessary to properly identify rural development priorities for researches. For this purpose it is needed to focus on Lithuanian scientific potential, to concentrate human and financial resources, which are limited. 27 rural development applied research themes are formulated in the view of the EU and Lithuanian strategic documents in the scientific article, needs of applied research and innovation to the rural development for business and NGO determined, proposals for Lithuanian rural development program for 2014–2020 presented. The research **results** were obtained through scientific institutions, rural business and NGO. For this aim, the focus group was formed and conducted the survey of respondents who the majority expressed the need for applied research under the theme to increase the potential of work places and sustainable rural development.

ECOLOGICALLY CERTIFIED PRODUCTS PROMOTION ALTERNATIVE MANAGEMENT METHODS

ALTERNATYVŪS EKOLOGIŠKAI SERTIFIKUOTŲ PRODUKTŲ RĖMIMO VALDYMO METODAI

O. Chaikin

Zhytomyr National Agroecological University

Modern competitive agricultural products market conditions caused the need of alternative ways and methods of ecologically certified products market promotion research. Ecological certification may affect both the mind and the subconscious human mind, turning into a kind of suggestion method, a means of propagation, the consequence of which is the ecologically certified goods buying. The purpose of the paper is to analyze the possibility of the environmental certification production and socio psychological impact on consumer behavior methods synergy use to design the informational ecologically certified agricultural products Zhytomyr region market impact promotion action. The essence of ecological certification suggestive influence on consumer behavior is rather developed. The features of social and psychological impact in promoting ecologically certified products use is analyzed. With the help of logical abstraction method information impact action as part of the environmentally safe agricultural products market promotion activities are developed. Consumer decision making process under conditions of the “ecological certification” factor and neurolinguistic technologies influence is defined.

CONCEPTUAL MODEL FOR THE REGIONS' TRANSFORMATION TO SMART ONES

REGIONŲ TRANSFORMACIJOS Į SUMANIUOSIUS KONCEPTUALUS MODELIS

R. Dapkus¹, A. O. Kuleševičiūtė²

¹ *Aleksandras Stulginskis University;*

² *Kaunas University of Technology*

The article focus on problems of transforming undeveloped regions to smart ones, while pay attention to specific characteristics of the region and synergy of different characteristics. The aim of the article is to prepare the conceptual model based on the most important characteristics of the place-based strategy. This model can be used to identify unique characteristics of a region and improve competitiveness. The proposed conceptual model and argued importance of its elements for sustainable growth of undeveloped regions. Results can be used to prepare an innovative strategy for the regional development, which may strengthen the competitiveness of the region, ensure sustainable development and can be as a tool for the modern public governing.

LEARNING AT THE INTERFACE OF CONNECTIVISM AND CONSTRUCTIVISM

MOKYMASIS KONSTRUKTYVIZMO IR KOLEKTYVIZMO SANDŪROJE

S. Daukilas, I. Kačinienė

Aleksandras Stulginskis University

Planning of study process and research of quality standards in learning organisations is based on the theory of knowledge (epistemology). Modern studies in higher education systems are generally based on the learning theory principles of connectivism and constructivism. However, these teaching/learning principles are not adequately applied in learning organisations. The aim of the research is to reveal the problems related with inadequate application of connectivism and constructivism pedagogy principles in education and business organisations. The results of the research show that application of connectivism principles in education organisations impersonalises study content, diminishes pedagogic conditions of value system education, increases study costs. Connectivism pedagogy is more effective in business organisations, because it guarantees interactive, reflection and learner-experience based cognition. The theory is effective in business organisations because of its flexible content and the system oriented towards learner needs and individualised learning strategy.

APPLICATION OF THE NON-INVASIVE BRAIN ELECTRICAL ACTIVITY AND EYE-TRACKING RESEARCH METHODS FOR THE ASSESSMENT OF ADVERTISING EFFECTIVENESS

NEINVAZINIŲ GALVOS SMEGENŲ ELEKTRINIO AKTYVUMO TYRIMŲ METODŲ IR ŽVILGSNIO SEKIMO SISTEMOS TAIKYMO GALIMYBĖS REKLAMOS EFEKTYVUMO VERTINIMUI

V. Grigaliūnaitė, L. Pilelienė
Vytautas Magnus University

The application of the non-invasive brain electrical activity and eye-tracking research methods for the assessment of advertising effectiveness are being analyzed in the article. Traditional marketing research methods are not always sufficient for the complete assessment of advertising effectiveness, thus neuromarketing research methods are often applied to clarify it. Nevertheless, due to the absence of the methodologies of neuromarketing research methods application for evaluating marketing activities, it is important to reveal the possibilities of applying the specific methods for the assessment of advertising effectiveness. The aim of this article is to determine the possibilities of applying non-invasive brain electrical activity and eye-tracking research methods for the evaluation of advertising effectiveness. While achieving the aim of the article, the logical analysis and synthesis of the scientific literature is applied. As a research result, the guidelines for the selection of non-invasive brain electrical activity and eye-tracking research methods for the assessment of advertising effectiveness are formed. Latter guidelines are relevant for the organizations performing neuromarketing researches in both academic and business levels.

TERRITORIAL DIFFERENTIATION OF UNEMPLOYMENT RATE IN LITHUANIA

NEDARBO LYGIO ŠAŠAJOS SU EKONOMINIAIS RODIKLIAIS LIETUVOJE

I. Kiaušienė, I. Vidrevičienė
Aleksandras Stulginskis University

High unemployment rate is one of the most pressing social and economic problems which are preventing residents make good use of the economic benefits. Although one of the main purposes of the European Union and Lithuania – to increase employment, statistical data show that the unemployment rate remains relatively high and in different regions of Lithuania is not the same. The aim of the work – analyse changes the level of unemployment in the regions of Lithuania and to determine a link between the level of unemployment and to economic indicators. The methodics of research: assessment of the territorial unemployment rate differentiation consists of three phases: 1) identify the territorial differentiation of unemployment and the reasons identified in the employment and labor market policies to reduce unemployment; 2) examined the unemployment trend in Lithuania; 3) set the relationship between the level of unemployment and selected economic indicators. For reserach was used the secondary data of Lithuanian Department of Statistics. The period of research 2009–2014 year. The results of research showed that unemployment rate in the analyzed period changed mostly in counties of Klaipeda, Telsiai and Panevezys. The unemployment rate in the four counties – Panevezys, Siauliai, Telsiai and Utena was higher than our overall national average. We have analyzed the relationship between unemployment and foreign direct investment per capita, material investments per capita, Lithuanian goods exports per capita. It confirmed that chosen economic indicators had a significant impact on the unemployment rate only in some counties during the analyzed period.

THE DEVELOPMENT OF RURAL RESIDENTS SOCIAL PORTRAIT IN 2001–2011

KAIMO GYVENTOJŲ SOCIALINIO PORTETO POKYČIAI 2001–2011 M.

G. Kuliešis, L. Pareigienė

Lithuanian Institute of Agrarian Economics

The concept of rural vitality often used to describe the rural areas as specific areas that are of particular significance not only for the region but also the country as a whole. Depending on the objectives investigated there are different indicators used to evaluate the vitality – one of them – rural residents social portrait. Purpose of the research is to identify the impact of changes of social portrait of rural residents on rural vitality. In this study, the indicators of general censuses of 2001 and 2011 were used to assess the social portrait of rural residents. The results showed that changes of social portrait of rural residents had both positive and negative trends on rural vitality. As positive trends should be mentioned rising higher grade educated, multilingual population, a rapidly improving life and living conditions in the rural areas compared with the townspeople. The trends adversely affected the vitality of rural areas are: depopulation, the growing share of elderly in the structure of the rural population, declining rural population's entrepreneurship, decline of number of income sources and continued growth in the share of persons living of wage labor.

GROWTH OF FOOD SECTOR'S PRODUCTIVITY THROUGH INNOVATIONS

MAISTO SEKTORIAUS PRODUKTYVUMO DIDINIMAS TAIKANT INOVACIJAS

L. Melece, A. Krievina

Latvian State Institute of Agrarian Economics

Productivity is the ultimate driver of long-run economic growth but productivity of European countries, particularly Latvia, is lagging behind the United States (US) and some other developed countries. The purpose of this paper is: to find out and to recommend innovations' types, which are more suitable for increasing the competitiveness (i. e., productivity) of manufacturing enterprises, in particular, of Latvia's food sector's enterprises; where the tasks are: 1) to clarify the current situation regarding to the competitiveness, particularly productivity, and innovations in the Latvia's food sector, comparing with other Baltic States; and 2) to find out financially the least consuming innovative tools for increasing the competitiveness and productivity of food sector's enterprises. The comparison of productivity between the Baltic countries and other European Union (EU) countries (EU – average) highlights that it is lower in Latvia. At the same time, the share of personnel costs in the production value is considerably higher. Moreover, the value added per employer is also smaller. The share of innovative food enterprises in Latvia is the lowest among Baltic countries, and also in EU. Comparing the types of innovation, the organisational innovations are less common in EU, Baltic countries and, especially, in Latvia, than in US. The results strongly highlight the importance of organisational, notably management, innovations as a tool (requiring smaller investments) for increasing the productivity of food enterprises. The implementation of organisational and process innovations, inter alia, management practices and tools, deliver improvements in effectiveness, particularly productivity, and will offer more potential for competitive advantage than others.

METHODS TO STIMULATE SUSTAINABLE CONSUMPTION IN THE SYSTEM OF PROMOTION PRODUCTS IN INDUSTRIAL MARKETS

„TVARAUS“ VARTOJIMO SKATINIMO METODAI PREKIŲ RĖMIMO SISTEMOJE PRAMONINĖSE RINKOSE

L. Palekhova¹, J. Ramanauskienė², V. Tamulienė²

¹ *Higher Educational Institution “National Mining University”*

² *Aleksandras Stulginskis University*

In recent years, the necessity to meet ecological needs has been occupying an important place in the system of consumption values. The key mission of marketing in the area is the formation and continuous development of the processes of mutually beneficial exchange of ecological products in the market. The aim of the research is the development of the mechanism of a model for the stimulation of sustainable consumption based on the use of contemporary marketing tools and the end-consumer “pull” methods. The object of the research is the theoretical and practical basis of ecological products promotion in the market. The theoretical and methodological basis of the research is scientific literature on the formation of a market of sustainable consumption and the stimulation of sales of ecological products. To establish the actions to be used for the promotion of ecological products in the market, 398 residents of Lithuania were surveyed over the period of 2013 to 2014. To solve the research problem, the methods of analysis, generalisation, and comparison were used. The use of the end-consumer “pull” methods in the consumption of ecological products was based on the analysis of academic literature, as well as the methods of analysis and synthesis, induction and deduction, and logical aggregation of the survey data. For the development of the mechanism of the model for the promotion of the sales of ecological products, the method of modelling was employed. The findings of the research: the mechanism of a model for stimulating the sales of ecological products has been developed, based on the integrated use of traditional and contemporary methods and the end-consumer “pull” tools. The process of management of the implementation of the mechanism of ecological products promotion has been formed, which revealed specific actions necessary for its success.

STAFFING FOR INNOVATION AND INVESTMENT DEVELOPMENT OF AGRO-INDUSTRIAL COMPLEX

DARBUOTOJŲ ATRANKA SIEKIANČIŲ INOVACIJŲ IR INVESTICIJŲ PLĖTROS
AGROPRAMONINIAME KOMPLEKSE

O. Shebanina

Mykolayiv National Agrarian University

A modern level of preparation of specialists is the basic condition of possibility for innovative development and economy growth of agro-industrial complex. Exceptionally new connections between a production, science and education are in high demand. The system of regional higher agrarian universities must perform as a generator of innovative scientific ideas and as a realization of innovative-investment projects for development. The analysis of agrarian science potential is conducted and priority industries of investments for peopleware are set. By means of expert method the system of estimation of personnel in agrarian field has been worked out and shaped that takes into account two constituents – intellectual and labour. Each employee except professional qualities must have a capacity for the innovative thinking. The new approaches to the personnel selection will allow activating innovative activities of enterprises.

THE DETERMINANTS OF WAGE: THE CASE OF LITHUANIAN AGRICULTURAL SECTOR

DARBO UŽMOKESTĮ LEMIANČYS VEIKSNIAI: LIETUVOS ŽEMĖS ŪKIO
SEKTORIAUS ATVEJIS

V. Šilingienė, D. Stukaitė, G. Radvila

Kaunas University of Technology

In the scientific literature the problematic of the salary and wage gets a lot of attention, however mostly of research is limited either by modeling of the theoretical determinants that determine the level of wages or by analyzing the effect of separate individual determinants on the level of company or a specific occupation. Meanwhile, on the sector, as well as on the agricultural sector, level there is not much of research or they are fragmented. The scientific problem of the article: what external determinants have a significant impact on the level of wages in the agricultural sector? That implies the study objective – how the determinants affect wages of agricultural sector. The methods of the research: a systematic analysis of the scientific literature, the study and analysis of legislation, the analysis of quantitative statistical data and correlation analysis. Main results: common determinants affecting wage level are being supplemented with determinants of kind of economic activities; wages in the agricultural sector depend on all the examined determinants, however effects are different. It has been disclosed that the agricultural sector's wages in Lithuania are more than average affected by a minimum monthly wage, capital investment and direct foreign investment; less by basic monthly salary, the number of unemployed persons and gross value added.

THE ROLE OF ORGANIZATIONAL CULTURE IN THE ORGANIZATION'S ACTIVITIES

ORGANIZACINĖS KULTŪROS VAIDMUO ORGANIZACIJOS VEIKLOJE

L. Šimanskienė¹, A. Gargasas², K. Ramanaukas²

¹ *Klaipėda University*

² *Aleksandras Stulginskis University*

The topicality of research theme is lead by increasing importance of organizational culture to and its role in organization management trends. The interest in organizational culture is observed not only among scientists and researchers, but also among business founders and business leaders, what in present situation should be associated with the positive aspect. The aim of the study – in accordance with the analysis of organizational culture to identify its role in the organization's activity. For organizational culture assessment were applied K. S. Cameron and R. E. Quinn (1999), Organizational Culture Assessment Instrument (OCAI). On the bases of the study were developed basic elements of organizational culture and established existing and desirable organizational culture profiles. There were defined the factors which revealing the importance of organizational culture in an organization activity.

STRENGTHENING OF ECONOMIC SECURITY OF FOOD COMPLEX IN UKRAINE

UKRAINOS MAISTO KOMPLEKSO EKONOMINIO SAUGUMO GERINIMAS

H. Tkachuk, O. Kushnirenko

Zhitomir State Technological University

The adverse conjuncture that established on the world markets for domestic exports, the initiation of a series of trade restrictions by the countries – members of the Customs alliance and the absence of effective reforms worsened the crisis in the economy of Ukraine. As the result is a critical increase threats to economic security in general, and one of the most important of its components – food security. The purpose of the article – identify specific areas of increasing competitive position of the food industry of Ukraine, namely the possibility of import substitution, the development of a middle class in society, and increase its ability to pay and upgrade food complex according to the highest European quality standards. The sources of the statistical data on the economic safety of the food complex of different countries are deduced from the annual information published by the Food and Agriculture Organization of the United Nations. The investigations were carried out on the basis of the official website of the State Department of Statistics, Ministry of Agrarian Policy and Food of Ukraine.

THE MIGRATION OF CLOUD COMPUTING ENVIRONMENT PROCESSES MODEL

MIGRACIJOS Į DEBESŲ KOMPIUTERIJOS APLINKĄ MODELIS

L. Zalieckaitė¹, V. Kazakevičiūtė², V. Kalinoviėnė³

¹ *Vilnius University*

² *“Baltnetos Komunikacijos”*

³ *College of Social Sciences*

The paper examines one of cloud computing (CC) issues that is the migration process to the cloud computing environment. The purpose of the paper is to create a cloud computing migration model through the analysis of organization's information resource migration process. The paper uses scientific literature analysis and synthesis, proposes visualization and modeling methods, analysis of the factors and criteria that determine the content of the stages of the migration process. Global information technology (IT) research and IT consulting company studies and experience show that the volume of cloud computing applications is constantly rising. The trend was also observed in Lithuanian context. It was found that the market for cloud computing application scenarios could be possibly used in different areas: for individual users, small and medium-sized companies, large organizations and the public sector. The above observations demonstrate that the growing number of organizations will use cloud computing model to manage their information resources. The future of cloud computing technology users need to understand migration processes and therefore have a defined migration model.

INFORMATIVE AND CONSULTATIVE GUIDANCE OF UKRAINIAN AGRO-INDUSTRIAL COMPLEX MANAGEMENT

UKRAINOS AGROPRAMONINIO SEKTORIAUS VALDYMO PERSONALO INFORMACINIS IR KONSULTACINIS MOKYMAS

A. Zhorova, O. Kalyuzhna

Mykolayiv National Agrarian University

Modern Ukrainian agro industrial production needs some new methods of management. The governing principle is proportionality of the type and scale of consultation to the potential impacts of the proposal or decision being taken, and thought should be given to achieving real engagement rather than merely following bureaucratic process. Consultation forms part of wider engagement and decisions on whether and how to consult should in part depend on the wider scheme of engagement. The purpose of the study is to extend the theoretical justification and organizational and methodological foundations of the agrarian producers' guidance. The essence and the need for the informative and consultative guidance are revealed. The ways of informative and consultative agrarian system's guidance improvement are developed. The paper proposes the priority of advisory services' development is given.

Author Index

- Adamonienė R., 8
Aleknevičienė V., 44
Astromskienė A., 9
Ašmenskaitė L., 9
Bakucs L. J., 30
Baležentis T., 10, 21
Baležentis A., 10
Butvilaitė A., 19, 22
Chaikin O., 44
Dapkus R., 45
Daukilas S., 45
Ferto I., 30
Galnaitytė A., 11
Gargasas A., 12, 50
Giedraitis A., 13
Grigaliūnaitė V., 46
Grublienė V., 14
Jedik A., 15
Kačiniienė I., 45
Kalinovienė V., 51
Kalyuzhna O., 51
Kazakevičiūtė V., 51
Kiaušienė I., 46
Klimas E., 16
Kožuch A., 17
Kožuch A. J., 19
Kožuch B., 17
Krauzaitė V., 34
Kriauciūnienė Z., 44
Krievina A., 47
Kripaitis R., 23
Kriščiukaitienė I., 23
Kuleševičiūtė A. O., 45
Kuliešis G., 47
Kushnirenko O., 50
Li T. X., 10
Lukošiutė I., 18
Luty L., 19
Makutėnas V., 19, 20
Makutėnienė D., 21
Matulevičienė L., 25
Melece L., 45
Miceikienė A., 22
Mūgienė I., 12
Namiotko V., 23
Navasaitienė S., 24
Palexhova L., 48
Pareigienė L., 45
Paulikas J., 36
Paužuolienė J., 33
Petrauskaitė–Senkevič L., 18
Pilelienė L., 46
Pilipavičius V., 25
Radvila G., 49
Ramanauskas J., 26, 27, 28
Ramanauskas K., 50
Ramanauskienė J., 48
Rukuižienė R., 29
Shebanina O., 49
Skulskis V., 44
Stalgienė A., 30
Stašys R., 26
Stukaitė D., 49
Świrska A., 31
Šakickienė A., 44
Šarauskis E., 44
Šaučiūnas T., 20
Šilingienė V., 49
Šimanskienė L., 33, 50
Tamulienė V., 48
Tkachuk H., 50
Vazonis V., 27
Vidrevičienė I., 46
Viningienė D., 28
Virketis G., 34
Volkov A., 32
Zalieckaitė L., 51
Zhorova A., 51
Žegunis K., 35
Žukovskis J., 31
Župerka A., 36
Župerkienė E., 39
Веремеева Н., 39
Волынчук Ю., 37
Кафидов Вл., 38, 41
Кафидов Вч., 38
Кучко Е., 39
Левицкая И., 39
Литвинчук И., 40
Чаплыгин В., 41
Хвищун Н., 37

Second International Scientific-Practical Conference Economics and Management Science & Studies - Innovative Solutions: Book of Abstracts. June 26–27, 2015. Vilnius: Lietuvos agrarinės ekonomikos institutas. 56 p.

ISBN 978-9955-481-54-6